

როგორ გავაუმჯობესოთ მართლმეტყველება  
და მართლწერა საბაზო საფეხურის  
მოსწავლეებში

(პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევა)

სსიპ ქალაქ ქუთაისის #14 საჯარო სკოლა

ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლები:  
ელისო ბაქრაძე, ნინო ჭოლოკავა, ხათუნა სვანიშვილი

## სარჩევი

შესავალი	3
თავი 1. საკვლევი საკითხის მიმოხილვა	4
1.1. მოკლე ინფორმაცია სკოლის შესახებ	4
1.2. პრობლემის იდენტიფიცირება	5
1.3. საკვლევი საკითხის აქტუალობა	7
1.4. კვლევის მიზანი	7
1.5. კვლევის სტრუქტურა	8
1.6. ძირითადი დასკვნები	8
თავი II. პრაქტიკული კვლევის არსი	9
თავი III. ლიტერატურა	10
3.1. ლიტერატურის მიმოხილვა	10
თავი IV. კვლევის დიზაინი	15
4.1. საკვლევი საკითხის კითხვები	15
4.2. კვლევის სამიზნე ჯგუფი	15
4.3. კვლევის მეთოდები	16
4.4. კვლევის ვადები	17
თავი V. კვლევის შედეგები	18
5.1. მონაცემების ანალიზი	18
5.2. ძირითადი მიგნებები	28
5.3. ინტერვენციები	29
თავი VI. ინტერვენციების შეფასება	29
6.1. ინტერვენციების შეფასების მეთოდები	29
6.2. ინტერვენციების შეფასება	30
თავი VII. რეკომენდაციები და კვლევის ნაკლოვანებები	32
7.1. რეკომენდაციები	32
7.2. კვლევის ნაკლოვანებები	33
თავი VIII. დასკვნა	33
ბიბლიოგრაფია	35
დანართი	36
კვლევის რეფლექსია	41

## შესავალი

მართლმეტყველება და მართლწერა თანამედროვე სალიტერატურო ქართული ენის ნორმების დაცვისა და მეტყველების კულტურის ამაღლების მნიშვნელოვანი პირობაა. ხშირად არა მხოლოდ გარემო (ტელევიზია, საზოგადოების მეტყველება), არამედ არასათანადოდ ნათარგმნი ლიტერატურა, სახელმძღვანელოები განაპირობებს სხვადასხვა გრამატიკულ შეცდომას, რაც მეტყველებისა და მართლწერის ნორმად უყალიბდებათ და შესაბამისი გრამატიკული ცოდნის გარეშე ვერ აანალიზებენ, რა შეცდომა დაუშვეს. საბოლოოდ, მივდივართ იქამდე, რომ მეტყველება და წერა დაუხვეწავია, დამძიმებულია სტილისტური ხარვეზებითა და გამოთქმებით, მორფოლოგიურად და სინტაქსურად გაუმართავი ფორმებით. მნიშვნელოვანია ადრეული ასაკიდან მოსწავლეთა დაინტერესება აღნიშნული საკითხით, რათა მათ შეძლონ გამართულად მეტყველება და წერა.

მართალია, სახელმძღვანელოებს თან ახლავს მე-9 კლასის ჩათვლით პრაქტიკული სავარჯიშოების რვეული შესაბამისი მოკლე გრამატიკული მასალით, მაგრამ მაინც დაუძლეველ პრობლემად რჩება მართლწერა. შეიძლება, მოსწავლეთა გარკვეულმა ნაწილმა გრამატიკული საკითხის თეორიული ცოდნაც გამოავლინოს და პრაქტიკული სავარჯიშოებიც მართებულად შეასრულოს, მაგრამ წერისას (თხზულების, ჩანახატის, ესეს...) თავს იჩენს სხვადასხვა ტიპის უზუსტობა და მსგავს შეცდომას უშვებენ ზეპირმეტყველებისას.

მართლწერის საკითხების შეთვისებისა და პრაქტიკულად გამოყენების ერთ-ერთ ხელისშემშლელ ფაქტორად და სირთულედ ითვლება გარემო, რადგან მოსწავლეები ადვილად ექცევიან მასობრივი საშუალებების ზეგავლენის ქვეშ.

ასევე უგულებელყოფილია ტრანსფერული უნარ-ჩვევის ფორმირება. თეორიული სწავლის შემდეგ მოსწავლე ასრულებს პრაქტიკულ სავარჯიშოს, მაგრამ ვერ იყენებს ცოდნას განსხვავებულ სიტუაციაში. კერძოდ, ქართულის გაკვეთილზე მეტად აქცევს ყურადღებას მეტყველებისა და წერის კულტურას, ვიდრე სხვა საგანში.

ერთგვარ ხარვეზად ითვლება არასათანადოდ ნათარგმნი ლიტერატურა და სასკოლო სახელმძღვანელოები, სადაც ვხვდებით არაერთ გრამატიკულ უზუსტობას, რაც, ზოგჯერ,

ნორმად ექცევით. ორთოგრაფიის საკითხის შესასწავლად ნაკლებად გამოიყენება თვალსაჩინოება.

მოსწავლებს არ უყვართ გრმატიკის თეორიული ნაწილის დასწავლა, რისი ცოდნის გარეშეც ვერ შეძლებენ დახვეწილად, გამართული გრამატიკული ენით მეტყველებასა და წერას.

ესგ-ს მიხედვით სწავლება არის მოსწავლეზე ორიენტირებული, სასწავლო პროცესის ცენტრში მოსწავლე მოექცა თავისი უნარებითა და შესაძლებლობებით, მაგრამ ეს პრობლემა მაინც არის გადაუჭრელი. საკითხის. აქტუალობიდან გამომდინარე საიტერესოდ მიგვაჩნია ამ საკითხის კვლევა წინამდებარე ნაშრომი წარმოადგენს სსიპ ქალაქ ქუთაისის №14 საჯარო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლების: ელისო ბაქრაძის, ხათუნა სვანიშვილისა და ნინო ჭოლოკავას კვლევის ანგარიშს. ამ კვლევის მიზანია იმ საჭიროებათა დადგენა, რომელიც საბაზო საფეხურის მოსწავლეებს გაუუმჯობესებს მართლმეტყველებას და მართლწერას.

ნაშრომი შედგება შვიდი თავისაგან. I თავში მოცემულია ინფორმაცია სკოლის შესახებ, საკვლევი საკითხის მიმოხილვა, კვლევის მიზანი და ამოცანები. II თავი ეხება პრაქტიკული კვლევის არსს და სკოლაში მის დანერგვას. III თავში განხილულია ლიტერატურა, მოცემულია სხვადასხვა ავტორის მოსაზრება აღნიშნული საკითხის მიმართ. IV თავი მოიცავს ინფორმაციას კვლევის მეთოდოლოგიისა და პროექტის ვადების შესახებ. V თავი ეხება კვლევის საფუძველზე მიღებული შედეგების ანალიზს. VI თავში განხილულია ინტერვენციის დაგეგმვის, განხორციელებისა და შეფასების ეტაპები. VII თავში აღწერილია კვლევის ჯგუფის შედეგები, რეკომენდაციები და კვლევის ნაკლოვანებები.

## თავი 1. საკვლევი საკითხის მიმოხილვა

### 1.1 მოკლე ინფორმაცია სკოლის შესახებ

სსიპ ქალაქ ქალაქ ქუთაისის მე-14 საჯარო სკოლაში სწავლობს 670 მოსწავლე. სკოლის დირექტორი არის ქალბატონი ნონა ჩუბინიძე, რომელიც აქტიურად ზრუნავს, რათა სკოლაში იყოს ჯანსაღი სასწავლო გარემო, მასწავლებლები კი მუდმივად იმაღლებენ კვალიფიკაციას და ზრუნავდნენ კარიერული წინსვლისთვის.

სკოლაში მუშაობს 54 მასწავლებელი.მათი მცირე ნაწილი არის სრულ განაკვეთზე. სკოლას ჰყავს 21 პრაქტიკოსი, 30 უფროსი და 3 წამყვანი მასწავლებელი. სკოლის თითოეული პედაგოგი გადის გადამზადებას და იმდიდრებს ცოდნას ტრენინგების მეშვეობით. სკოლა აღჭურვილია თანამედროვე ტექნოლოგიებით, რაც საშუალებას იძლევა ხარისხიანად წარიმართოს სწავლა-სწავლების პროცესი.

## 1.2. პრობლემის იდენტიფიცირება

2017-18 სასწავლო წელს ვმუშაობ 3 განსხვავებულ კლასში ( მე-4 , მე-5 ,მე- 8)თანაბრად ვზრუნავთ მოსწავლეებში მათი ასაკისათვის საჭირო მართლწერისა და მართლმეტყველების საკითხების შესწავლაზე, სწავლების პროცესში გამოვლინდა ის ხარვეზები და სიმწელები, რომლებიც ხელისშემშლელი ფაქტორებია მართლწერისა და მართლმეტყველების საკითხთა ათვისებასა და სათანადო პრაქტიკული ჩვევების გამუშავებისათვის. მოკლედ შევეცდებით მათ ჩამოთვლას: ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლებისას გამოიკვეთა შემდეგი პრობლემა, კერძოდ, მოსწავლეები ისმენენ სხვადასხვა სახის საინფორმაციო და ლიტერატურულ ტექსტებს,გადმოცემენ შინაარსს, საუბრობენ პერსონაჟის ხასიათის თვისებებზე, მონაწილეობენ დისკუსიებში.ამ აქტივობების შესრულების დროს მოსდით შეცდომები,რომელთაც წესით არ უნდა უშვებდნენ, რადგან მათ უკვე ამა თუ იმ საკითხთან დაკავშირებით წესებიციციან და შესრულებული აქვთ პრაქტიკული სავარჯიშოები, ამიტომ პრობლემად მაინც რჩება სწორად წერა და მეტყველება.

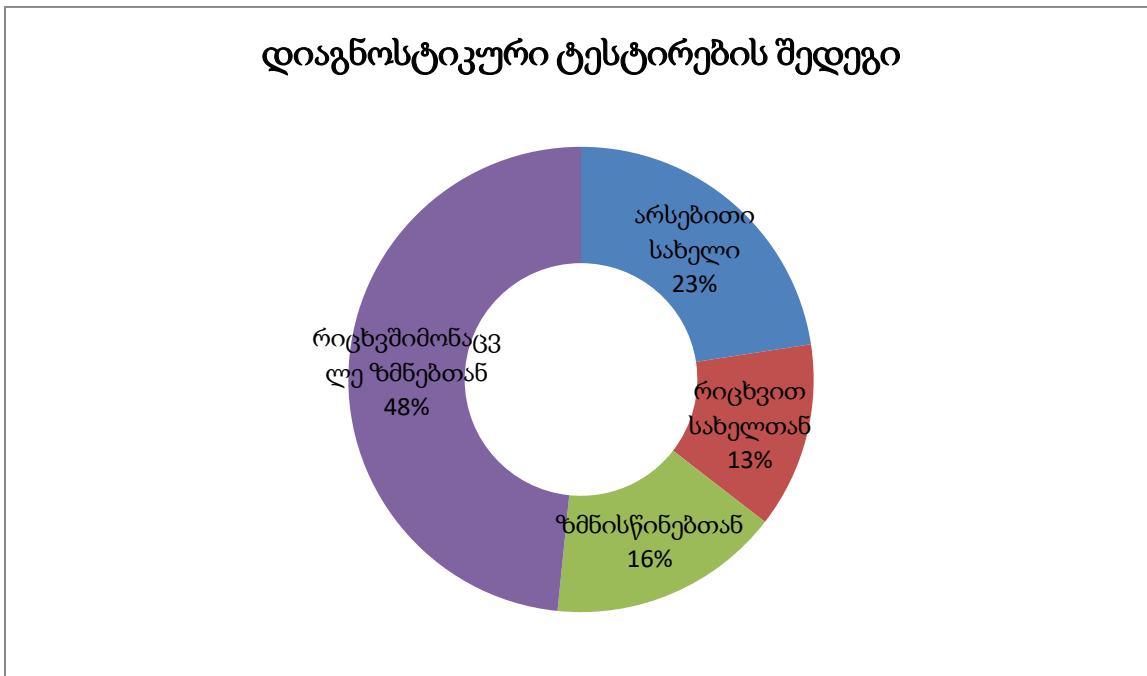
საკლასო და საშინაო დავალებების შემოწმების შემდეგ დავასკვნენი, რომ მოსწავლეთა გაუმართავი მეტყველება იმით არის გამოწვეული,რომ ცოტას კითხულობენ, ამას ემატება ტელევიზია და გარემო.

ზეპირი და წერითი გამოკითხვა აჩვენებს, რომ მოსწავლეებში მართლწერისა და მართლმეტყველების საკითხები კვლავ პრობლემად რჩება.

მე-8კლასში ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით მათ უნდა შეძლონ მსჯელობისა და საუბრის დროს ძირითადი ენობრივი მახასიათებლების ამოცნობა და გამოყენება. ასევე ავტორის მიერ მიზნობრივად გამოყენებული სპეციფიკური ლექსიკის (არქაიზმების, დიალექტური ფორმების,ჟარგონის, ნეოლოგიზმების, ბარბარიზმების და სხვ.).განსხვავება სალიტერატურო ენისაგან და მართებულად ჩაანაცვლება მათი სალიტერატურო ფორმებით.

რამდენიმე საკლასო თუ საშინაო დავალების შემოწმების შემდეგ დავასკვნი, რომ მოსწავლეთა გაუმართავი მეტყველება იმ მიზეზითაა გამოწვეული, რომ ცოტას კითხულობენ, მათ მეტყველებაზე ზემოქმედებს ტელევიზია, გარემო.

ზმნის კატეგორიებისა შესწავლის შემდეგ, როცა ვიმუშავებთ ზმნასთან დაკავშირებულ მართლწერის საკითხებზე, გადავწყვიტე ჩამეტარებინა დიაგნოსტიკური ტესტირება, შესწავლილ მორფოლოგიურ მართლწერის საკითხებზე, წინასწარ ვვარაუდობდი, რომ კარგი შედეგი მექნებოდა, მაგრამ მოვტყუვდი, უშეცდომოდ 28 მოსწავლიდან ვერც ერთმა ვერ შეძლო ტესტის შესრულება. გამოიკვეთა ხარვეზები, რომელიც უკავშირდება არსებით სახელთა,7 რიცხვით სახელთა, 4 ზმნისწინთა,2 რიცხვშიმონაცვლე 15.ზმნების მართლწერას.



საჭიროდ ჩავთვალე მეტი ყურადღება გამემახვილებინა და სიტუაციის გასაუმჯობესებლად შემუშავებინა ახალი სტრატეგიები.

ზეპირი და წერითი გამოკითხვა ნათელყოფს, რომ მოსწავლეებში მართლმეტყველებისა და მართლწერის საკითხები კვლავ პრობლემად რჩება. უჭირთ მართებული ფორმების მეტყველებასა და წერაში გამოყენება, აღნიშნულის გააზრება უჭირთ, მოსწავლეები ზერელედ უსმენენ მონათხრობს და არ ცდილობენ ერთმანეთს აღმოუჩინონ ენობრივი შეცდომები, არა დაცინვის, არამედ ყურადღების გამახვილებისა და შემდეგ მართებული

ფორმებით ჩანაცვლების მიზნით, ხშირად ერთმანეთის მასწავლებლის და ერთმანეთის დახმარების იმედად არიან.

### 1.3 საკვლევი საკითხის აქტუალობა

სკოლაში ბავშვები განსხვავებული გარემოდან მოდიან, შესაბამისად თავისებურად განსხვავდება მათი ლექსიკური მარაგი და მეტყველება. თუ ოჯახში გამართული სალიტერატურო ენით საუბრობენ, შესაბამისად ბავშვიც გამართულად საუბრობს, ყოველგვარი თეორიული ცოდნის გარეშე. სწორედ ამიტომ საჭიროა ჯერ უფროსებმა დავიცვათ ენობრივი ნორმები და შემდეგ ვასწავლოთ და მოვთხოვოთ ბავშვებს. თუ მოსწავლე დიალექტური ფორმებითა და რომელიმე კუთხისათვის დამახასიათებელი ინტონაციით საუბრობს, ის დაცინვის საგანი ხდება და დაკომპლექსებულს ეკარგება ხალისი ჩაერთოს სხვადასხვა აქტივობაში. არის ისეთი შემთხვევებიც, როცა გრამატიკულად მართებული ფორმის გაგება საკმაოდ აოცებთ და ამ ფრაზების გამოყენება ეუბერხულებათ, რადგან ეს სიტყვები უმეტესად ისე ესმით, როგორც აქამდე იცოდნენ, მაგალითად:

**„რამოდენიმე, თითოეული ჩვენთაგანი, ვიღაცები და.ა.შ.**

ზოგს ჰგონია, რომ ენის ცოდნა მხოლოდ გრამატიკული ნორმების მართებული გამოყენებაა ცხადია, წესების ცოდნა აუცილებელია, მაგრამ არასაკმარისი. არსებული სიტუაცია გრძელდება წლების განმავლობაში და მისი საბოლოო მოგვარების ან გაუმჯობესების ტენდენცია ჯერაც არ შეიმჩნევა. პრობლემა პრობლემად რჩება. მოსწავლეთა უმეტესობისათვის მართლმეტყველებისა და მართლწერის გაუმჯობესებისათვის ზრუნვა მეორეხარისხოვან საკითხად მიაჩნიათ. სწორედ ამიტომ დავისახეთ მიზნად ამ საკითხის კვლევა და ზრუნვა მართლმეტყველებისა და მართლწერის ფორმების გაუმჯობესებისათვის. ბავშვებმა სკოლაში გრამატიკა ზმნის გასარჩევა და მაღალი შეფასების მისაღებად კი არ უნდა ისწავლონ, არამედ ყოველდღიური მეტყველების დასახვეწად, სხვაგვარად სამეტყველო და ლიტერატურული ენა უფრო მეტად დაშორდება ერთმანეთს, რაც სავალალო შედეგამდე მიგვიყვანს.

### 1.5. კვლევის მიზანი

მართლწერისა და მართლმეტყველებისას დაშვებული შეცდომების მიზეზების დადგენა, ანალიზი და მისი გამოსწორების გზების ძიება.

## 1.6 კვლევის სტრუქტურა

მოსწავლეთა მართლმეტყველებისა და მართლწერის გაუმჯობესებისათვის საჭიროა, გავიაზროთ:

1. რა მოცულობის საჭირო მასალას , რა თანმიმდევრობით ვამუშავებთ გაკვეთილზე?
2. რამდენად შეესაბამება მიწოდებული მასალა მოსწავლეთა ინტერესს?
3. როგორ ვუხსნით ახალი მასალას?
4. რა და რა სამუშაოები ტარდება მართლმეტყველებისა და მართლწერის საკითხების გამოყენებით და რის მიღწევას ახერხებენ მოსწავლეები?
5. როგორია უკუკავშირი გაკვეთილზე?
6. რამდენად რელევანტურია შესასრულებელი სამუშაოები?
7. როგორი სამუშაოები იგეგმება, რომ მოსწავლეებმა შეძლონ მართლმეტყველებისა და მართლწერის გაუმჯობესება?
8. იყენებენ თუ არა შესწავლილ საკითხებს საუბარში, თანატოლებთან, სხვა გაკვეთილებსა და ოჯახში საუბრისას?
9. როგორ მოწმდება მათ მიერ შესწავლილი მასალა?
10. რა სირთულეები და პრობლემები იჩენს თავს?
11. რამდენად და რაში დაეხმარება მართლმეტყველებისა და მართლწერის გაუმჯობესება მოსწავლეებს?

### 1.1. ძირითადი დასკვნები.

თანამედროვე მოთხოვნათა დონეზე შევეცადეთ განგვეხილა მართლწერისა და მართლმეტყველების სწავლების თეორიული და პრაქტიკული საკითხები. დავამუშავეთ მართლწერისა და მართლმეტყველების საკითხთა სწავლების ენათმეცნიერული, საფუძვლები. კვლევის შედეგად მიღებული დასკვნებით შევიმუშავეთ ამ საკითხის



სწავლების ეფექტური გზები, მეთოდები და ხერხები. მუშაობამ ცხადყო, რომ მართლწერის საკითხებზე ვარჯიშს მეტი დრო უნდა დავუთმოთ, ვიდრე ამჟამად დეთმობა. ამით უკეთეს შედეგს მივიღებთ. საჭიროა გავზარდოთ მართლწერისა ვარჯიშოთა ხვედრითი წილი.

ამჟამად მოქმედ სახელმძღვანელოებში მასალა ისეა განაწილებული, რომ ორთოგრაფიაზე მუშაობა მოსწავლეთა მეტყველების/აზროვნების განვითარებასა და მოსწავლეთა წერითი ნამუშევრების ანალიზში გამოავლინა ის შეცდომები, რომლებსაც ისინი ამ კუთხით უშვებენ. ძირითადად ეს არის ცალკეულ მეტყველების ნაწილებთან (სახელებთან: -ვით. ბრ-ის დაბოლოება, ორი მ-სა და ორის-ს მართლწერა, რთულფუძიანი არსებითი სახელების მართლწერა, ზმნებთან პირისა და თემის ნიშნების მართლწერა, რიგობითი რიცხვითი სახელების მართლწერა, თანდებულებთან ორი თ-ს, ორი შ-ს, ორიზ-ს მართლწერა, ვით. ზმნიზედების დაბოლოება...) დაკავშირებული მართლწერის საკითხები. ეს შეცდომები ძირითადად ორ დიდ ჯგუფად შეიძლება და იყოს: ა) მოსწავლეს უკვე შესწავლილი აქვს ორთოგრაფიის სათანადო წესი და ვერ იყენებს ამ წესს წერის პროცესში. ბ) მოსწავლეს ჯერ არა ქვს სათანადო წესი შესწავლილიდა ამიტომ უშვებს ამ შეცდომას. ისიც უნდა ითქვას, რომ ორთოგრაფიულ შეცდომათა რიცხვი (განსხვავებით პუნქტუაციური შეცდომებისაგან) კლასების მიხედვით კლებულობს.

მართლწერისა და მართლმეტყველების სწავლებაში დიდია თვალსაჩინო მასალის გამოყენების ეფექტი. ამ მეთოდების მართებულად თავ-თავის ადგილზე გამოყენება უზრუნველყოფს როგორც კლასის ჩართვისა და მოტივაციის ხარისხის ზრდას, ასევე – შესწავლილი ორთოგრაფიული წესები გაცნობიერებასა და ცოდნის ჩვევაში გადასვლას.

## თავი II. პრაქტიკული კვლევის არსი.

პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევა მიეკუთვნება გამოყენებით კვლევათა რიცხვს. ეს არის პროფესიული სიტუაციების სისტემური კვლევა, რომელსაც ატარებს მასწავლებელი საკუთარი პროფესიონალიზმის დახვეწის, სასწავლო პროცესისა და მოსწავლეთა შედეგების გაუმჯობესების მიზნით.

მასწავლებელი, რომელსაც შეუძლია პედაგოგიური საქმიანობის დროს წამოჭრილი პრობლემების იდენტიფიცირება, მისი გადაჭრის გზების ძიება და პოვნა, ახალი იდეების,

ინოვაციების, სტრატეგიების პედაგოგიურ პრაქტიკაში დანერგვა, მკვლევარი მასწავლებელია.

ამჯერად მიმდინარე კვლევა დაგეგმილია საკუთარი ძლიერი მხარისა და პოტენციალის აღმოსაჩენად, საჭირო უნარ-ჩვევების გასავითარებლად და, რაც მთავარია, სკოლაში სწავლა-სწავლების ხარისხისა და მოსწავლეთა შედეგების გასაუმჯობესებლად.

პრაქტიკული კვლევა გულისხმობს თანამშრომლობით, კოლექტიურ მიდგომას. თანამშრომლობითი მიდგომა ცვლილებისადმი წინააღმდეგობის გაწვევის შემცირების ინსტრუმენტს წარმოადგენს, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ინერგება გარკვეული ცვლილებები თანამშრომლობითი პროგრამის საშუალებით პრაქტიკულ კვლევაში ჩართული პიროვნებები ერთიანდებიან, პრობლემას თვალს უსწორებენ, ერთმანეთს უზიარებენ მოსაზრებებს, იღებენ გადაწყვეტილებას, გააზრებულ პასუხისმგებლობას და აღწევენ სასურველ შედეგს. ცვლილება ეფექტურად ხორციელდება, როცა პროცესში ჩაერთვებიან ის ადამიანები, რომლებსაც უშუალოდ ეხება პრობლემა, ამიტომ საჭიროა მასწავლებლების, მოსწავლეებისა და მშობლების ჩართვა.

საკუთარი პრაქტიკიდან გამომდინარე შევიკრიბეთ კოლეგები გამოვყავით საკვლევო პრობლემა, რომელიც შეეხებოდა მართლმეტყველებასა და მართლწერასთან დაკავშირებულ პრობლემებს საბაზო საფეხურის მოსწავლეებში

კვლევა განვახორციელეთ საბაზო საფეხურზე მე-8 კლასში, რადგან აუცილებლობად მივიჩნიეთ, მართლმეტყველებასა და მართლწერასთან დაკავშირებულ პრობლემებზე ზრუნვას რაც უფრო ადრეულ ასაკში დავიწყებთ, მით უკეთესია. ამ პროცესში კი აუცილებელია კოლეგებისა და მშობლების თანადგომა

## თავი III. ლიტერატურა

### 3.1 ლიტერატურის მიმოხილვა

ენა სახელმწიფოებრიობისა და ეროვნულობის გამოხატულებაა .ის „დედაბოძია ეროვნებისა. „იცავდე შენი ენის სიწმინდეს, ნიშნავს იცავდე ვინაობას,, შენს ღირსებას, შენი ერის კულტურასა და ისტორიას. მე-19 საუკუნეში გრ. ორბელიანი წერდა :„რა ენა წახდეს, ერიც დაეცეს“ უდავოა, რომ დამახინჯებული მეტყველება დეფორმირებული

ცნობიერების გამოხატულებაზე მიანიშნებს. ილია ამბობდა: „მტრობა ენის, არს მტრობა ქვეყნის“ ,ხოლო კონსტანტინე გამსახურდია წერდა:„ მშობლიური ენის სიწმინდისათვის ბრძოლა ისეთივე საპატიო საქმეა, როგორც ხმლით დაცვა სამშობლოსა“.სახელოვან მოღვაწეთა სიტყვები მიანიშნებს რა მნიშვნელობის მატარებელია ენა ,რომელებიც თავიანთი შემოქმედებითი და საზოგადოებრივი საქმიანობით ემსახურებოდნენ ქართული ენის გაღონიერებასა და გამშვენიერებას.

თუ როგორ ვწერთ და ვლაპარაკობთ სალიტერატურო ქართულის თვალსაზრისით, ეს საკითხი რომ განვიხილოთ, უნდა შევხვით ტელევიზიის, პრესის, წიგნის ენას; ტელევიზია მასობრივი ინფორმაციის ყველაზე უფრო მძლავრი საშუალებაა .დღეს ძლიერ ზეგავლენას ახდენს საზოგადოების, ხალხის მეტყველებაზე. წინათ ხალხის მეტყველება იყო ერთ-ერთი მასაზრდოებელი წყარო სალიტერატურო ქართულისა, ამ გზით ივსებდა სამწერლო ენა ლექსიკურ მარაგს, ამ გზით მდიდრდებოდა ხატოვანი სიტყვა-თქმებითაც. ახლა, პირიქით, ბევრწილად ტელევიზია აყალიბებს, ქმნის ხალხის მეტყველებას, რომელსაც სულ უფრო ემჩნევა გაღარიბებისა და გაუსახურების ტენდენცია, რაც აისახება კიდევ მოსწავლეთა მეტყველებაში. ენობრივ შეცდომებს ხშირად ვაწყდებით როგორც მეტყველებაში, ასევე წერის დროს. სწორედ ტელევიზიის ენამ (ყველაფერზეა წამსვლელი, შესრულებადია...),რაც ერთგვარად არასწორად ნათარგმნი ფილმების დამსახურებაცაა ენის მდგომარეობაზე გავლენა იქონია, რაშიც ვეთანხმები აღნიშნული სტატიის ავტორსა და ქართული ენის ქომაგს თ. ჩხეიძეს.

ენის საკითებზე საუკუნეების განმავლობაში მუშაობდნენ, იქმნებოდა და იხვეწებოდა სახელმძღვანელოები .რამდენიმე მათგანს მოკლედ მიმოვიხილავ ,რა გზა გაიარა ენამ, ვიდრე დღევანდელ ნორმებამდე მივიდოდით.

ცნობილია, რომ ძველი „გრამატიკები“ მხოლოდ წმინდა მეცნიერული მიზნით არ იქმნებოდა .მათი დანიშნულება იყო ენის თეორიულ ასპექტში კვლევასთან ერთად მოსწავლეთათვის გაეცნოთ მშობლიური ენის ბუნება-აგებულება. ეს წიგნები ქართულ სკოლებში სხვადასხვა დროს გამოიყენებოდა. ისინი ნიადაგს ამზადებდნენ, რომ შექმნილიყო მეცნიერულად გამართული და სრულყოფილი ქართული ენის სახელმძღვანელოები.

უძველეს ქართულ გრამატიკად, რომელსაც სასწავლო დანიშნულებაც უნდა ჰქონოდა, შეიძლება ჩავთვალოთ „სიტყვაი ართრონთათვის“, დაწერილი მე-11 საუკუნეში, ავტორი ეფრემ მცირე ან, სავარაუდოდ, მისი მოსწავლე არსენ იყალთოელი იყო (შანიძე 1990: 14). ტრადიციულად კი უძველეს ქართულ „გრამატიკად“ მიჩნეულია მ. მაჯოს (რომი, 1641 წ.) „ქართული ანუ იბერიული ენის გრამატიკა“. იგი შედგება 4 ნაწილისაგან. 1. ორთოგრაფია, 2. ეტიმოლოგია, 3. სინტაქსი, 4. პროსოდია. მ. მაჯოს ორთოგრაფია არის სწორად კითხვისა და წერის წესები და ამას გრამატიკის I ნაწილში გვაწვდის. ჯერ აცნობს მკითხველს ქართულ ანბანს ასეთი თანმიმდევრობით: მხედრული, მთავრული და ბოლოს – ნუსხური. საინტერესოდ აქვს წარმოდგენილი მართლწერის საკითხები ზურაბ შანშოვანს თავის „მოკლე გრამატიკაში“. ეს არის გრამატიკა, რომელიც ქართულად არის დაწერილი 1737 წელს. სადაც საუბარია სიტყვათა მართლწერაზე და სახელთა ბრუნვის საკითხი თავისებურადაა გადაწყვეტილი. ამას მოსდევს ანტონ I კათალიკოსის ქართული გრამატიკის სახელმძღვანელო, დ. ყიფიანის, პ. კვიციანიძის „ქართული სწორმეტყველება“. მართლწერის საკითხები მორფოლოგიის კურსთან დაკავშირებით აქვს წარმოდგენილი არ. ქუთათელაძეს თავის „ქართულ გრამატიკაში“. იგი ძირითადად სასწავლო დანიშნულებით იყო შედგენილი, ამიტომაც მართლწერა აქ წინა პლანზეა წამოწეული, მას ამ წიგნში საკმაოდ დიდი ადგილი ეთმობა. ნაჩვენებია ა-ზე გათავებული სახელების მართლწერის საკითხები. აქვე მოცემულია სავარჯიშოებიც, რომლებიც მოსწავლეებს მართლწერის დაუფლებაში ეხმარება. წარმოგვიდგენს ე-ზე 24 დაბოლოებული სახელების მართლწერას. მოცემულია მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნებასთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხები. მ. კელენჯერიძის ქართული ენის პრაქტიკული გრამატიკის I გამოცემა გამოვიდა 1920 წელს, II კი – 1925 წელს ქუთაისში. იგი გათვალისწინებული იყო ყველა ასაკის მოსწავლეთათვის, კერძოდ, მათთვის, ვინც სხვას ასწავლის, ან თვითონ უშუალოდ სწავლობს ქართულ სწორმეტყველებას/ მართლმეტყველებას. 1927 წელს გამოდის ი. ფერაძისა და ი. სიხარულიძის „ენის დაკვირვება“. წიგნი არ შეიცავს გრამატიკის სისტემურ კურსს, აგებულია კონცენტრულობის პრინციპის მიხედვით. ყოველი მასალა ინდუქციის გზით არის წარმოდგენილი, კერძოდან თანდათან გადადის ზოგადზე. გრამატიკული მასალის შესწავლა

იწყება ტექსტზე დაკვირვებით. მოცემულია დასაკვირვებელი მასალა ან „სამუშაო“. კითხვებზე პასუხის გაცემით მოსწავლე ეცნობა ამა თუ იმ გრამატიკულ კატეგორიას და ბოლოს დასკვნა და სავარჯიშოები წარმოდგენილი. იგი პირველი სახელმძღვანელოა, რომელიც შედგენილია მეთოდოლოგიური პრინციპებით, მაგრამ აქაც ზოგიერთი ნაკლი იჩენს თავს. 1935 წელს გამოვიდა ნ. ძიმიტურის წიგნი „ქართული ენა“ I და II კლასებისათვის. მასში წარმოდგენილია გრამატიკული სავარჯიშოები თამაშისა და გართობის სახით. ამ სახელმძღვანელოში მეტყველების ნაწილების გაცნობა და დაჯგუფება შინაარსის მიხედვით (აქედან გამომდინარე ორთოგრაფიაც) არ იყო გათვალისწინებული, თუმცა ცალკეულ შემთხვევებში ავტორი ცდილობს, მოსწავლეებს პრაქტიკულად ასწავლოს ამა თუ იმ სიტყვის მართლწერა. დღესაც სწავლებისას კეთებით დამახსოვრებას მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება.

როგორც ვნახეთ, სხვადასხვა დროს სახელმძღვანელოებად გამოიყენებოდა სხვადასხვა ავტორთა მიერ შედგენილი „გრამატიკები“, რომლებიც ერთმანეთისაგან დიდად განსხვავდებიან როგორც წმინდა ლინგვისტიკური, ისე მეთოდოლოგიური თვალსაზრისით. „გრამატიკა ბევრი გვაქვს, მაგრამ ვერც ერთი თავის დანიშნულებას ვერ ასრულებს. გრამატიკა მაშინ მოიტანს სარგებლობას, როდესაც ის დაბეჯითებით გვაჩვენებს ფორმებსა და კანონებს, როდესაც მისი კანონი მტკიცეა და შეურყეველი. ჩვენი გრამატიკოსები სწორედ ისე იქცევიან, როგორც ჩვენი მწერლები: ყოველ მათგანს თავისი სულიერი კანონი აქვს, ყოველი მათგანი საკუთრად გამოგონილ ტერმინებს ხმარობს. არ არის მათ შორის თანხმობა და ერთიანობა“ (ქართული გრამატიკის ტერმინოლოგია 1887)

ქართული მართლწერის შესწავლა მეცნიერულად სწორ ნიადაგზე აკაკი შანიძის „ქართული ენის გრამატიკას“ (1939 წ) უკავშირდება. ამ წიგნის გამოსვლით შეიქმნა 31 მეცნიერულად მწყობრი სისტემა სკოლაში ქართული ენის სწავლებისა, რამაც თავისი ასახვა, ბუნებრივია, პოვა ქართულ მეთოდოლოგიურ ლიტერატურაშიც. 1939 წელი, აი, სწორედ აქედან იწყება ახალი პერიოდი ქართული ენის სწავლების საქმეში. ქართული ენის მეცნიერული შესწავლისათვის აქტიურად და დაუღალავად მუშაობდნენ ცნობილი მეცნიერები: ა. შანიძე, გ. ახვლედიანი, არნ. ჩიქობავა, ვ. თოფურია „მათ დაამუშავეს მთელი რიგი პრობლემები და შეადგინეს რამდენიმე სახელმძღვანელო სკოლისათვის“ (გუგუშვილი 1977: 26). 1938 წლის დადგენილებით ა. შანიძეს დაევალა შეედგინა ქართული ენის გრამატიკის სახელმძღვანელო.

2001 წელს გამოდის ა. არაბულის „ქართული ენის სამყარო“, რომელიც განკუთვნილია V – IX კლასის მოსწავლეთათვის. ეს სახელმძღვანელო ძირითადად იმ მოსწავლეთათვის გახლავთ განკუთვნილი, რომლებიც წინა კლასებში ქართულ ენას ვ. როდონაიას, ნ. ნაკუდაშვილის, ა. არაბულის, მ. ხუციშვილის მიერ შედგენილი სახელმძღვანელოებით სწავლობდნენ. მას თან ახლავს მოსწავლის რვეული, სადაც წარმოდგენილია ტესტები და სავარჯიშოები. სახელმძღვანელო რამდენიმე თავისაგან შედგება. აქ მართლწერის საკითხები ცალ-ცალკე პარაგრაფის ბოლოშია წარმოდგენილი. მართლწერის საკითხების შესწავლა სათანადო გრამატიკულ მასალასთან კავშირში უადვილებს მოსწავლეებს კონკრეტულ შემთხვევაში სათანადო პრაქტიკული უნარ-ჩვევების გამომუშავებას. V კლასში ხდება ძირითადად დაწყებით კლასებში ნასწავლი მასალის გამეორება და გაღრმავება. სახელმძღვანელოს III თავში წარმოდგენილია რთულ სიტყვათა მართლწერა და მოყვანილია ისეთი რთული სიტყვები, რომლებიც იწერება როგორც დეფისით, ასევე უდეფისოდ. ამ პარაგრაფის ბოლოს წარმოდგენილია გასათვალისწინებელი წესები მართლწერისა. მართლწერის საკითხები წარმოდგენილია ბრუნვის ნიშნებთან (ორი მ-სა და ორი ს-ს შემთხვევები).

ესგ-ს მიხედვით ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლების ძირითადი ამოცანაა ორთოგრაფიული ნორმების სათანადო გამოყენება და დანერგვა, ასევე მოსწავლეს შეუქმნას პირობები საკუთარი შესაძლებლობებისა და სწავლისთვის საჭირო უნარ-ჩვევების გამოსავლენად. ამ დოკუმენტში მოცემულია სწავლა-სწავლების ორგანიზაციული საკითხები და ყველაზე მნიშვნელოვანი - საგნობრივი სტანდარტი. საგნობრივი პროგრამების ძირითადი ნაწილის - სტანდარტის ფუნდამენტური პრინციპია შედეგებზე ორიენტირება. აქ სწავლების მიზნები ჩამოყალიბებულია კონკრეტული შედეგების სახით, იმ ცოდნისა და უნარ-ჩვევების სახით, რომლებიც უნდა წარმოაჩინოს მოსწავლემ სასწავლო პროცესის დასრულების შემდეგ. სტანდარტით განსაზღვრული შედეგებისა და ინდიკატორების სახით მასწავლებელს ეძლევა კონკრეტული მითითება იმის შესახებ, თუ როგორ და რა კუთხით უნდა დაამუშავებინოს მოსწავლეებს ჩამონათვალში მოცემული შინაარსობრივი საკითხები. ის ერთგვარი გზამკვლევაა, რომელიც მიუთითებს, თუ როგორ უნდა წარიმართოს სასწავლო პროცესი, რათა მოსწავლეებმა ცოდნა გააზრებულად და საფუძვლიანად შეიძინონ. ამრიგად,

სასკოლო განათლების რეფორმის ძირითადმა სიახლემ-ესგ-მ და საგნობრივმა სტანდარტებმა არსებითად შეცვალა არა მარტო სწავლების შინაარსი, არამედ მეთოდოლოგიაც. ერთ-ერთი ძირითადი სიახლეა ლიტერატურული და ენობრივი მასალის ინტეგრაცია. აგრეთვე ისიც, რომ სწავლა შედგება ორიენტირებული, სწავლა ნიშნავს მიღებული ცოდნის გამოყენებასა და სათანადო უნარ-ჩვევების განვითარებას. მთავარია არა ცოდნის ოდენობა, არამედ - ხარისხი. ასევე გათვალისწინებულია მოსწავლეთა ინდივიდუალური საჭიროება.

## თავი IV. კვლევის დიზაინი

### 4.1. საკვლევი საკითხის კითხვები

მთავარი შეკითხვა

რით არის გამოწვეული მოსწავლეებში მართლწერასა და მართლმეტყველებაში არსებული შეცდომები?

- რა ტიპის შეცდომებს ვხვდები ყველაზე ხშირად?
- რა სტრატეგიებს ვიყენებ აღნიშნული პრობლემის აღმოსაფხვრელად?
- რამდენად ვიყენებთ კოლეგების გამოცდილებას?
- რა სტრატეგიები უნდა გამოვიყენოთ რომ გავზარდოთ დამახსოვრების ეფექტი?
- რა განაპირობებს დამახსოვრების ეფექტის დაბალ დონეს?
- რომელი სტრატეგია იქნება უფრო ეფექტური პრობლემის დასაძლევად?

### 4.2. კვლევის სამიზნე ჯგუფი

1.. მე-8 ბ კლასის მოსწავლეები (28)

2..კოლეგები,

3. მე-8 ბ კლასში შემსვლელი სხვა საგნის მასწავლებლები

4. მშობლები (20)

5. ექსპერტი, იმისთვის, რომ ვიცოდეთ თუ რა თანამედროვე ხედვები და სტრატეგიები არსებობს ამ საკითხთან დაკავშირებით.

### 4.3. კვლევის მეთოდები

მონაცემთა შეგროვება განხორციელდა შემდეგი მეთოდების გამოყენებით:

- გამოკითხვა – აღნიშნულ მეთოდს მივმართე, . რათა დამედგინა რა ტიპის შეცდომებს ვხვდები ყველაზე ხშირად? რამდენად საინტერესოა მათთვის გამართული წერა დამეტყველება? რა სირთულეებს აწყდებიან ახალი საკითხის შესწავლის პროცესში? როდის და როგორ გამოდგომიან შესწავლილი საკითხები?
- რედაქტირება-შეცდომების გასაანალიზებლად
- ანკეტირება – მივმართე ანკეტირებას. კითხვარები მომზადდა მშობლებისათვის, კითხვები იყო დახურული, ანონიმური, რადგან ამ დროს რესპოდენტი არ იზღუდება პასუხის გაცემის დროს გულწრფელია და შესაბამისად, მის მიერ გაცემული პასუხები ზუსტი და სანდოა. მონაწილეობდა 20 მშობელი და 28 მოსწავლე
- ინტერვიუ – აღნიშნულ მეთოდს მივმართეთ კოლეგებთან მუშაობისას, რათა გაგვერკვია, როგორ მუშაობენ ისინი მოსწავლეთა მართლმეტყველებისა და მართლწერის გაუმჯობესებისათვის ,რა სტრატეგიებს იყენებ აღნიშნული პრობლემის აღმოსაფხვრელად?
- ფოკუსჯგუფი – ფოკუსჯგუფი შედგებოდა სკოლის 6 ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლისაგან, ასევე ამ კლასში შემსვლელი სხვადასხვა საგნის მასწავლებლებისაგან.
- დაკვირვება - მოსწავლეებს ვაკვირდებოდი რა ტიპის დავალებებს აკეთებდნენ ხალისით, როდის იწევდა მათი შინაგანი მოტივაცია და რომელი დავალების შესრულების დროს შეეძლოთ უკეთესი შედეგის მიღწევა.

1.კოლეგებთან-ფოკუსჯგუფი

2.სხვა საგნის მასწავლებლებთან- \_ფოკუს-ჯგუფი

3.მოსწავლეებთან-ჩართული დაკვირვება

4.მშობლებთან-ანკეტირება.

5. ექსპერტთან ინტერვიუ



#### 4.4. კვლევის ვადები

აქტივობა	იანვარი	თებერვალი	მარტი	აპრილი	მაისი	ივნისი
პრობლემის იდენტიფიცირება	V					
კვლევის სავარაუდო გეგმის შემუშავება	V					
არსებული მონაცემების შეგროვება	V					
არსებული მონაცემების ანალიზი	V					
დაკვირვება მოსწავლეებზე	V	V	V	V	V	V
კითხვარის შედგენა, დამუშავება		V				
შეხვედრები კოლეგებთან		V	V	V	V	V
ფოკუსჯგუფი		V				
შედეგების ანალიზი		V				
სავარაუდო ინტერვენციების დაგეგმვა		V				
ინტერვენციის განხორციელება			V	V	V	V
ინტერვენციის შედეგების ანალიზი						V
პრეზენტაცია სასაკოლო საზოგადოებასთან, შედეგების გაცნობა						V

## თავი V. კვლევის შედეგები

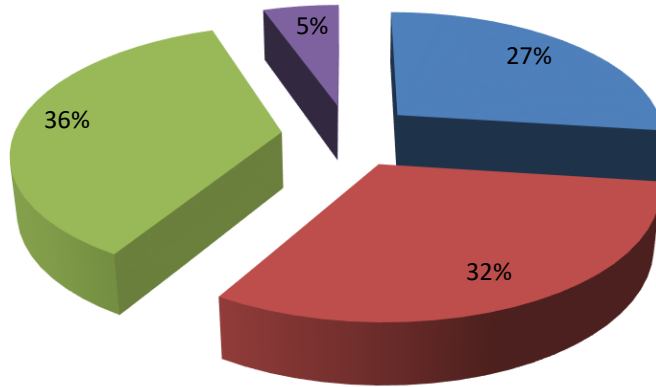
**5.1. მონაცემთა ანალიზი** აღნიშნული საკითხის საკვლევად მიზნობრივ ჯგუფად ავირჩიე მე-8 კლასი. მათ გავლილი აქვთ მორფოლოგიის სრული კურსი და გარკვეულწილად იციან პუნქტუაციის გამოყენების წესებიც, ცალკეული თემის მიხედვით სავარჯიშოების შესრულება უადვილდებათ, მაგრამ ტექსტში მათი პოვნა უჭირთ. ხშირია პუნქტუაციასა და მორფოლოგიასთან დაკავშირებული შეცდომები. სწორედ ამ პრობლემამ მიმიყვანა აღნიშნული საკითხის კვლევამდე, რათა მივიღე გარკვეულ დასკვნამდე, როგორ გავაუმჯობესო მართლწერა და მეტყველება, რომელი თანამედროვე სტრატეგიები დამეხმარება ამ სირთულის დაძლევაში.

პრობლემის უკეთ დანახვისა და მისი აღმოფხვრის გზების დასახვის მიზნით მოაწავლეებს მე-8 კლასში მივეცი მცირე მოცულობის ტექსტი რედაქტირებისათვის, რომელშიც იყო დაშვებული 10 ის შეცდომა, რომელთა შესახებ უკვე თეორიული მასალაც გავლილი ჰქონდათ და პრაქტიკული სავარჯიშოებიც შესრულებული რედაქტირებისათვის მიეცათ დავალება სხვადასხვა მათთვის უკვე ნაცნობი და ნასწავლი ტიპური შეცდომებით.

1-ლი ტესტირების დავალების შესრულების ანალიზმა მიჩვენა, რომ 28 მოსწავლისაგან 11-მა შეძლო 6 შეცდომის პოვნა, 5-მა, შეძლო 7 შეცდომის პოვნა, 8-მ იპოვა 8 შეცდომა, დანარჩენმა 4-მა იპოვა 9 შეცდომა, უშეცდომოდ ტექსტის რედაქტირება ვერც ერთმა ვერ შეძლო.

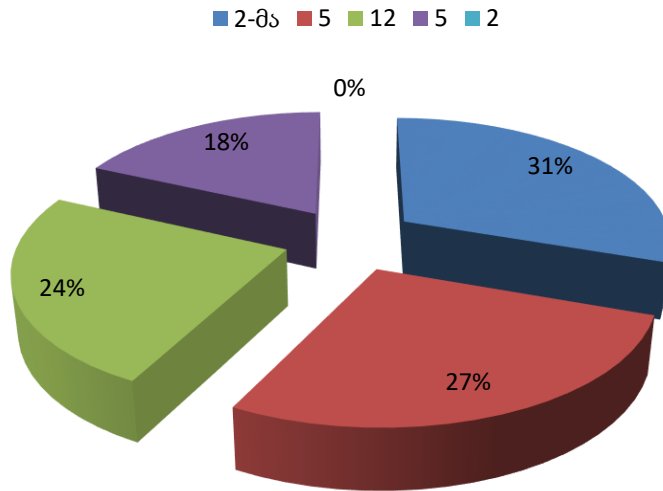
# 1-ლი ტესტირების შედეგი

■ 11 ■ 5 ■ 8 ■ 4



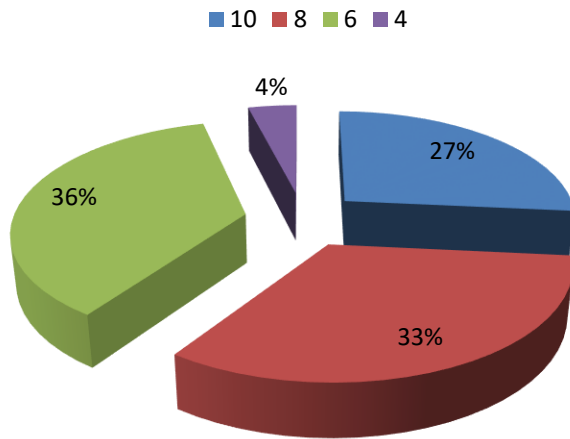
კვლავ გავაგრძელებთ მუშაობა იმ შეცდომებზე, რომლის პოვნა გაუჭირდათ სწავლების პროცესზე დაკვირვებითა და მოსწავლეთა წერიითი ნამუშევრების ანალიზით თუ ვიმსჯელებთ, მოსწავლეებს ჯერ კიდევ არა აქვთ მართლწერის სათანადო ჩვევები გამომუშავებული. სწორად ამბობენ წესს, მართებულად ასახელებენ მაგალითებსაც, მაგრამ ჯერ კიდევ მრავლად გვხვდება არსებით, ზედსართავ და რიცხვით სახელებთან. ზმნასთან დაკავშირებული ორთოგრაფიული შეცდომები (თუმცა წინა კლასში მათ სათანადო წესებიც ისწავლეს და სავარჯიშოებიც შეასრულეს ამ საკითხთან დაკავშირებით). განმეორებითი ტესტირების ჩატარებამდე ვიმუშავებთ იმ კონკრეტულ შეცდომებზე, რომელიც ყველაზე მეტად გაუჭირდათ წინა ტესტირების დროს, გავაკარით პლაკატები სამახსოვროდ და სწორედ ამის შემდეგ მსგავსი ტიპის შეცდომებით შედგენილი ტესტი მივეცი მოსწავლეებს შეცდომების აღმოსაჩენად. შედეგი გაუმჯობესდა 2 მოსწავლემ უშეცდომოდ შეასრულა ტესტი, 5 -მა 9 შედომა იპოვა, 12-მა-8 7-მა- 6 2-მა-5

## მე-2 ტესტირების შედეგი



მესამე რედაქტირებამდე, შევისწავლეთ და გავიხსენეთ მასალა მართლწერის საკითხებითემის ნიშნებთან, სახელწმინდებთან დაკავშირებით, შესაბამისად გავზარდე შეცდომათა რაოდენობა. ტექსტში სულ დაშვებული იყო 15 შეცდომა. 5 ახლად შესწავლილი მასალიდან 10 შეცდომა იყო მორფოლოგიური,ორთოგრაფიული. ტესტირებამ ასეთი შედეგები მიჩვენა:10-მა იპოვა-8 შეცდომა,8-მ-10,6-მა-11,4-მა-14შეცდომა.ყველა შეცდომის პოვნა ვერც ამ ტესტირების შედეგად მოხერხდა,რამაც გამოავლინა ის ხარვეზები, რა კუთხითაა მუშაობა გასაუმჯობესებელი პრობლემის დასაძლევად.

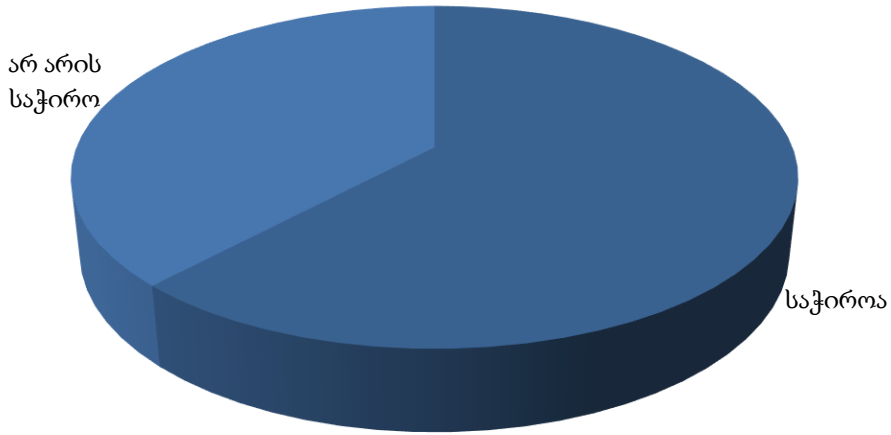
### მე-3 ტესტირების შედეგი



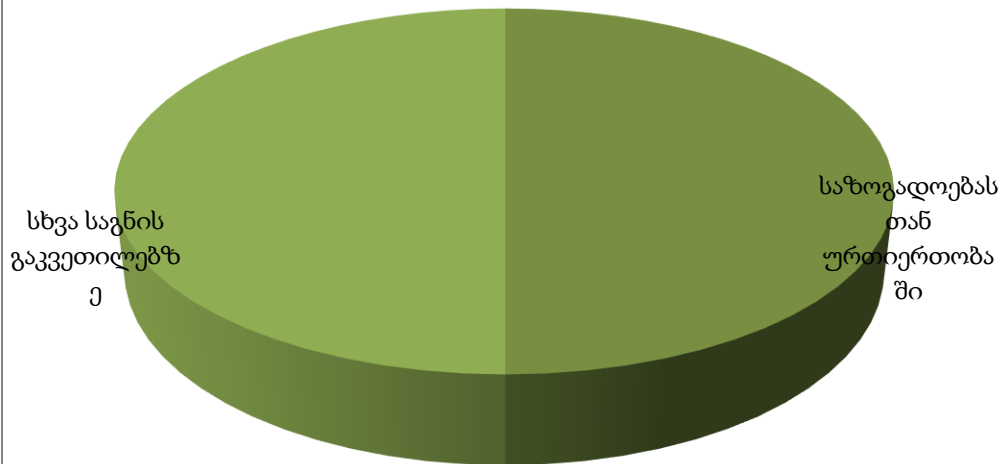
მოსწავლეები გრამატიკულ დავალებებს ხალისით ასრულებენ, აქტიურობენ, თეორიული მასალის გადმოცემა არ უჭირთ, მაგრამ დამოუკიდებლად უშეცდომოდ დავალების შესრულება მაინც გაუჭირდათ. ვფიქრობ არ არის საკმარისი მხოლოდ ქართულის გაკვეთილზე იფიქროს მოსწავლემ გამართულად წერასა და მეტყველებაზე, ეს პროცესი ყველგან სხვა გაკვეთილზე, სახლშიც და საზოგადოებაშიც უნდა გრძელდებოდეს.

მოსწავლეთა საჭიროებიდან გამომდინარე ჩავატარე გამოკითხვა, რათა დამედგინა სამომავლოდ როგორ უნდა დავგეგმო მუშაობა ორთოგრაფიული ხარვეზების აღმოსაფხვრელად. წარმოგიდგენთ კითხვარს დიაგრამებით:

## რამდენად საჭიროა გამართული წერა და მეტყველება?

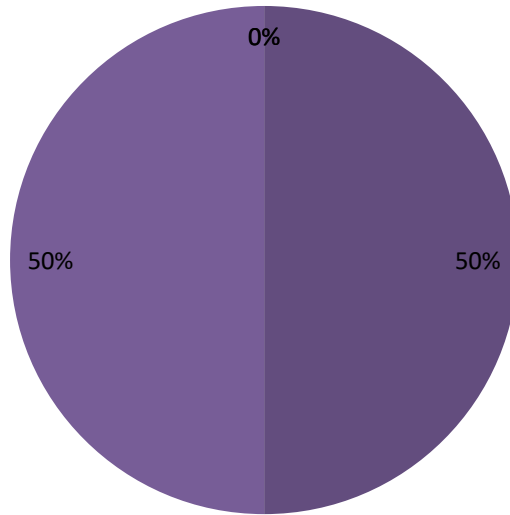


## როგორ გამოიყენებთ შეძენილ ცოდნას პრაქტიკულად?

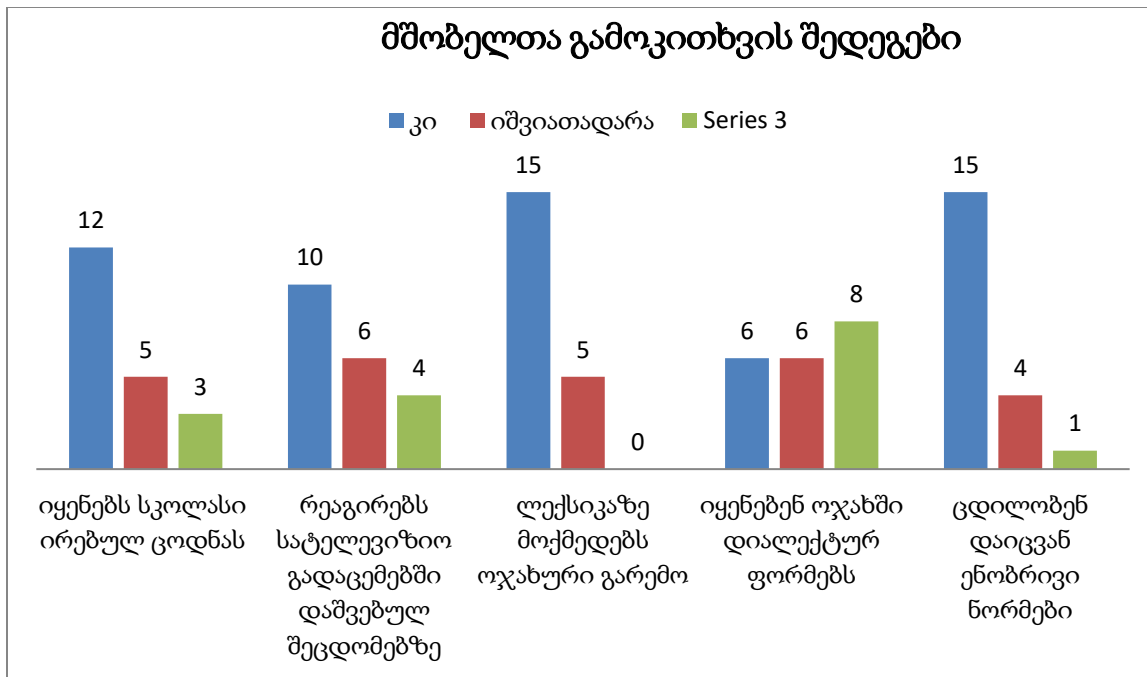


## როგორ გამოიყენებთ შესწავლილ საკითხებს პრაქტიკულად?

■ სხვა საგნის გაკვეთილებზე   ■ საზოგადოებასთან ურთიერთობაში   ■   ■



მნიშვნელოვნად ჩავთვალეთ მშობელთა ჩართვაც ამ პროცესში, რათა გამერკვია, როგორია მათთვის სკოლის გარეთა გარემო, როგორ და რამდენად იყენებენ სკოლაში მიღებულ ცოდნას ოჯახში, ცდილობენ თუ არა შეუსწორონ ოჯახის წევრებს შეცდომით დამახინჯებულად გადმოცემული სათქმელი..., ამისათვის მათ დავუგზავნე კითხავრები



გამოკითხვამ გვიჩვენა, რომ მოსწავლეთა ნაწილი არ იყენებს სკოლაში მიღებულ ცოდნას, არ უსწორებს არალიტერატურული ფორმით წარმოთქმულ სიტყვებს ოჯახის წევრებს. აღმოჩნდა რომ მშობელთა ნაწილი არ უკვირდება და ვერ იხსენებს მსგავს შემთხვევას, ( 3 )ან ფიქრობს მისი შვილი მხოლოდ ისე საუბრობს , როგორც აქამდე, მხოლოდ მშობელთა გარკვეულმა ნაწილმა, (12-მა) აღნიშნა, რომ მასი შვილი აქტიურად უსწორებს ოჯახს წევრებს საუბარს, სიტყვებს და განუმარტავს სწორად წარმოსათქმელი სიტყვის ..(10-მა) ყურადღებას აქცევს ტელევიზიით გაგონილ არალიტერატურულ ფრაზებს და განმარტავს, თუ როგორ უნდა წარმოთქმულიყო ესა თუ ის ფრაზა, 15-მა მშობელმა აღნიშნა რომ მათ ოჯახში დიდ ყურადღება ექცევა გამართულ მეტყველებას 4 ნაკლებად, და 1-მა გვიპასუხა, რომ ამ საკითხს ნაკლებად აქცევენ ყურადღებას..

ბავშვი ძირითადად გარშემომყოფთა მაგალითზე იზრდება, ამიტომაც საჭირო მშობელთა აქტიური ჩართვა მართლმეტყველების სწავლების პროცესში, მათი რეაგირებაც მასწავლებელთან ერთად ბარბარიზმებისა და დიალექტიზმების წინააღმდეგ. მოზარდის მეტყველებას აუცილებლად სჭირდება მეთვალყურე არა მარტო ქართულის გაკვეთილზე პედაგოგისგან, ასევე ოჯახშიც მშობლებისაგან . არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ სამეტყველო



ენა სამწერლობო და სახელმწიფო ენაა. ამიტომ ვფიქრობ, რომ მშობლების წილი მოსწვლეთა მართლმეტყველების დახვეწაში უდიდესია. თუმცა გამოკითხულ მშობელთა 100% თვლის, რომ აუცილებელი პირობა გამართული სალიტერატურო ენით მეტყველებისათვის არის ოჯახური გარემო, მაგრამ მათგან-20% აღიარებს, რომ მათ ოჯახში საუბრობენ დიალექტური ფორმებით, ნაკლებად ან საერთოდ არ აქცევენ ყურადღებას მართლწარმოთქმას, ჩანს, რომ მშობლები ჩართული არიან სწავლა-სწავლების პროცესში, სურვილიც აქვთ მათმა შვილებმა მათზე უკეთ იმეტყველონ, მაგრამ გამოკითხვამ ისიც აჩვენა, რომ ამ მხრივ ჯერ კიდევ ბევრი სამუშაოა ჩასატარებელი.

კითხვაზე, თუ რა არის ბავშვების გაუმართავი მეტყველების მიზეზი, უმრავლესობა თვლის (10 მშობელი), რომ ბავშვები არ კითხულობენ, ზოგი (2 მშობელი) მოზარდის უყურადღებობას აბრალებს ხოლო 8 მშობელი ამ პრობლემის მიზეზად გარემოს ასახელებს. რაც შეეხება მასწავლებლების როლს მოსწავლეთა მეტყველების კულტურის ამაღლებაში, 18 მშობელი აუცილებლობად მიიჩნევს, ხოლო 2 არ თვლის მასწავლებლის როლს აუცილებლობად. სწორედ ამიტომ მშობლების შემდეგ საინტერესოდ მივიჩნიეთ კოლეგების აზრი.

კოლეგებთან ჩატარებულმა ინტერვიუმ საშუალება მოგვცა განგვესაზღვრა, თუ რა ტიპის შეცდომებს ხვდებიან ყველაზე ხშირად, რა პრობლემებს აწყდებიან ისინი მართლწერისა და მართლმეტყველებს დასამკვიდრებლად. თუ რა მეთოდებს იყენებენ და რა სახის დავალებას აძლევენ, რა სტრატეგიებს იყენებენ შეცდომების აღმოსაფხვრელად. ინტერვიუმ ნათელყო, რომ მოსწავლეების უმეტესობა უშვებს მეტყველებისას მორფოლოგიურ, სტილისტურ და შემდეგ სინტაქსურ შეცდომებს, წერის დროს ამას ემატება ორთოგრაფიული და პუნქტუაციური შეცდომები. მიუხედავად იმისა, რომ პედაგოგები ინტენსიურად მუშაობენ გამართულ მეტყველებაზე, ეს ცოდნა არსებობს თავისთავის და ბავშვები მას მეტყველებისას არ იყენებენ. ჩვენთვის მნიშვნელოვანი იყო მათი რჩევები, თუ როგორ ინარჩუნებენ დაინტერესებას ცოდნის მეტყველებაში სრულად გადმოსატანად. წერის დროს ერთ-ერთ კოლეგა არჩევს ტექსტს, რომელიც საჭიროებს რედაქტირებას, ეფექტურად მიაჩნია წერითი დავალებების შესრულება. მეორემ აღნიშნა, რომ ლიტერატურულ ნაწარმოებზე მუშაობის

დროს ენობრივი ფორმებზე დასაკვირვებლად იყენებს მარკირებას, რათა თვალნათლივ დაინახონ რა ცვლილებები განიარა ენამ.

ნიშანდობლივია, რომ ერთ-ერთი კოლეგა ლ. გაბისონიამ სტილისტურ ხარვეზებთან საბრძოლველად მოსწავლეებს ურჩია სატელევიზიო გადაცემების მოსმენა და შეცდომების გაანალიზება კლასში. ასევე ლიტერატურულ ტექსტზე მუშაობისას ნაწარმოების დასრულებისას ანალიზებენ გრამატიკულ ფორმებს, რატომ იყო მწერლის მეტყველებაში ამ ფორმით განოყენებული. მაგალითად, ილიას თხზულებებში გვხვდება ზმნა - **სჩანს**, ზმნიზედა-**აღბად**. ანალიზებენ თანამედროვე გრამატიკული ნორმებით რატომ არის მართებული **ჩანს. აღბათ...** დავით კლდიაშვილის, ვაჟას, ყაზბეგის თხზულებების შესწავლისას დიალექტურ მეტყველებაზე ამახვილევინ ყურადღებას და პარალელურად იმ ფორმებზე საუბრობენ, რაც თანამედროვე მეტყველებაში ხვდებათ თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ვიზუალურ ეფექტს, რესურსების სქემების, თვალსაჩინოებების გამოყენებას ამ პრობლემის აღმოსაფხვრელად. საინტერესო აღმოჩნდა კოლეგების რჩევები მათ მიერ გამოყენებული მეთოდები, აქტივობები და შექმნილი რესურსები მართალია კლასში გამოკრული გვაქვს პლაკატები მართებული და არამართებული გრამატიკული ფორმებით, მაგრამ მათი გვირჩიეს დერეფნებშიც იყოს მსგავსი საინფორმაციო-სასწავლო ხასიათის ფორმატები, რაც გააუმჯობესებს სკოლაში მოსწავლეთა მეტყველებისა და მართლწერის კულტურას.

გვქონდა დაგეგმილი ინტერვიუ ექსპერტთან, ჩვენთვის საინტერესო იქნებოდა მისი რჩევები თავად რა სტრატეგიებს იყენებს აღნიშნული საკითხის მოსაგვარებლად, რასაც გამოვიყენებდით მუშაობაში, მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს კონტაქტი არ შედგა.

კვლევის პერიოდში ვაკვირდებოდი მოსწავლეებს გაკვეთილზე. ვატარებდი სხვადასხვა აქტივობას ვამღებდი დავალებებს შესასრულებლად. ასევე ვაკვირდებოდი იმ აქტივობების მსვლელობას, რომლებიც ხელს უწყობდა შესწავლილი გრამატიკული ფორმების განმტკიცებას და შემდეგ მის პრაქტიკულად გამოყენებას. აღმოჩნდა რომ კლასის უმეტესი ნაწილისთვის სავარჯიშოებზე მუშაობა უფრო საინტერესოა.

თუმცა შევნიშნე ისიც, რომ, როდესაც მოსწავლეს ტექსტის შინაარსს გადმოსცემს ზოგჯერ უშვებს იმ ენობრივ შეცდომას, რომელიც უკვე ნასწავლი აქვთ. ეს შეცდომები უფრო კარგად ჩანს წერითი სამუშაოს შესრულების დროს. მასწავლებლისაგან უყურადღებოდ არ უნდა დარჩეს არც ერთ შეცდომით წარმოთქმული ფორმა. უნდა აისახოს ეს შეფასებაზეც მოსწავლემ ზუსტად უნდა იცოდეს, კონკრეტულად როგორ შეასრულოს დავალება და რა არის ამისათვის საჭირო.

კვლევის შედეგების ანალიზმა აჩვენა, რომ:

- ❖ მასწავლებლები, იცნობენ მართლმეტყველებისა და მართლწერის გაუმჯობესების ეფექტურ სტრატეგიებს, მაგრამ იშვიათად იყენებენ გაკვეთილზე, რადგან უმეტეს დროს ანდომებენ ტექსტზე მუშაობას, შინაარსის გადმოცემას ან პერიფრაზს.
- ❖ მასწავლებლები ხშირ შემთხვევაში მართლმეტყველებისა და მართლწერის გაუმჯობესების ზრუნავენ გაკვეთილზე და არა აძლევენ საშინაო დავალებას.
- ❖ აღწერითი დაკვირვების დროს გამოვლინდა, რომ მოსწავლეებს უჭირთ მართებული ფორმების გამოყენება მეტყველებისა და წერის
- ❖ ფოკუსირებულმა დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ პრობლემას ქმნის გარემო, პრესა, ტელევიზია საინფორმაციო საშუალებები,
- ❖ ქართულის გაკვეთილზე შესწავლილ მართებულ ფორმებს 13 მოსწავლე იმიტომ არ იყენებს ყოველდღიურ მეტყველებაში, რომ იჭირთ მათი დამახსოვრება, 12 მოსწავლე იმიტომ არ იყენებს, რომ მის გარშემო მყოფი ადამიანებიც არასოდეს იყენებენ, ხოლო 3 მოსწავლეს, თუ იმეტყველებს, თანატოლები დასცინებენ.
- ❖ დაკვირვებიდან ჩანს, რომ მართლწერის ფორმებს მოსწავლეები ადვილად ეუფლებიან და მიზნობრივ (ცოდნის განმტკიცებაზე ორიენტირებულ) სავარჯიშოებში ნაკლებ შეცდომებსაც უშვებენ, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, იმას რომ მათ უკვე აქვთ სათანადო ჩვევა. მართლწერა მაშინ იცის მოსწავლემ, „როცა ამ წესების საგანგებო მოგონების გარეშე შეუძლია შეუცდომლად წეროს. ე.ი. გამომუშავებული აქვს მართლწერის ავტომატიზებული ჩვევები. მართლწერის ჩვევა—გამომუშავება წესის ახსნით,

## 5.2.ძირითად მიგნებები

კვლევის პერიოდში ვაკვირდებოდი მოსწავლეებს გაკვეთილზე. ვატარებდი სხვადასხვა აქტივობას, ვაძლევდი განსხვავებულ დავალებებს შესასრულებლად. ასევე ვაკვრდებოდი იმ აქტივობების მსვლელობას, რომლებიც ხელს უწყობდა შესწავლილი მასალის განმტკიცებასა და შემდეგ მის პრაქტიკულად გამოყენებას. აღმოჩნდა, რომ კლასის უმეტესი ნაწილისთვის მუშაობა უფრო საინტერესოა, როცა გამოყენებულია ვიზუალური მასალა და შეცდომებიც უკეთ ამახსოვრდებათ. ზედა საფეხურის მოსწავლეები კარგად აცნობიერებენ, რატომ უნდა იმეტყველონ გამართულად, ისინი ხშირად უსწორებენ ერთმანეთს არასწორად წარმოთქმულ ფრაზებს. მაგრამ დაბალი კლასის მოსწავლე ნაკლებად აცნობიერებს მიღებული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების აუცილებლობას, ვერ იაზრებენ, თუ როგორ უნდა გამოიყენონ მეტყველებაში და როგორ უნდა გამოადგეთ ქართული ენის გაკვეთილზე შეძენილი ცოდნა სხვა გაკვეთილზე. მოსწავლეთა მცირე ნაწილი ფიქრობს, რომ იმიტომ არ იყენებენ და ვერ ამკვიდრებს სასაუბრო მეტყველებაში, რომ უჭირთ დამახსოვრება, ზოგიერთი კი იმას ასახელებს მიზეზად, რომ ასე არ მეტყველებენ მათ ირგვლივ მყოფი ადამიანები. როცა უსმენენ მსგავს მეტყველებას, თუნდაც ტელევიზიის ეკრანიდან მოზარდებისთვის ჟურნალისტთა ენა მისაღებია. რატომღაც ამ ბოლო დროს დამკვიდრდა შეკვეცილი ფორმებით, უცხოური ენიდან შემოტანილი გამონათქვამებით საუბარი და ეს მისაღებ ფორმად დამკვიდრდა. როცა ისმენს, რომ **საქმის კურსში ვარ, დღის მეორე ნახევარში, სახეზეა, განცხადება გააკეთას...** უვითარდებათ მიბაძვით მსგავსი ტიპის მეტყველება და ყალიბდება საზოგადოების სასაუბრო ენის ნორმად. ზოგი კი მიბაძვით კიბერენის ფორმებს იყენებს და მიაჩნია, რომ თანამედროვე მეტყველების ნორმა ესაა. მაშინ, როცა დღეს ენა დგას ტექნოლოგიური გამოწვევის წინაშე, როცა ფეხს იკიდებს ინგლისურენოვანი სლენგი მეტი მუშაობაა საქირო, რათა არ გაბატონდეს უმართებულო გამონათქვამები, რაც საუკუნეების წინ მოხდა. ენა დაიტვირთა აღმოსავლური გამოთქმებით და წაიშალა ქართულის კვალი. (სალამი, სევდა, ვახშამი, ფანჯარა, ოთხი აივანი...) ამიტომაც

საჭირო გონივრულად დავგეგმოთ ისეთი ინტერვენციები, რომლებიც მოსწავლეებს დაეხმარება გამართულად წერასა და მეტყველებაში.

### 5.3.ინტერვენციები

კვლევის შედეგების ანალიზის საფუძველზე დავგეგმე შემდეგი ინტერვენციები:

- მოვამზადებ სქემებსა და თვალსაჩინოებებს, რათა მოსწავლეებს ხელი შევუწყო ინფორმაციის ორგანიზებაში
- ყველა საშინაო დავალებას შემოწმებისას დავურთავ ეფექტურ და კონკრეტულ უკუკავშირებს
- მივცემ საშუალებას მოსწავლეებს თავად აირჩიონ შესასრულებელი დავალებები თავიანთი უნარების გათვალისწინებით
- შემაჯამებელი სამუშაოს შეცდომათა ანალიზი გავაკეთებ,რაც ნათელყოფს რა ტიპის შეცდომებს უშვებენ ხშირად მოსწავლეები და რომელი კუთხითა მუშაობა გასაუმჯობესებელი.
- მოვამზადებინებ საჯარო გამოსვლის ტექსტი მათთვის საინტერესო თემაზე (5 წთ).
- თემის დასრულებისთანავე შევთავაზებ ინდივიდუალურ წერით დავალებებს და შევაფასებ კომენტარებით.
- ყუთი კლასში,რომელშიც მოსწავლეები ჩაუშვებენ ყოველდღიურად ნეტყველებაში დაშვებულ შეცდომებს და თვეში ერთხელ ვიმსჯელებთ ამ შეცდომათ გამომწვევ მიზეზებზე.
- ანკეტურ გამოკითვას ჩავატარებ სასწავლო წლის დამამთვრებელ ეტაპზე კვლევის ფარგლებში დაგეგმილი ინტერვენციების შეფასების მიზნით.

## თავი VI. ინტერვენციების შეფასება

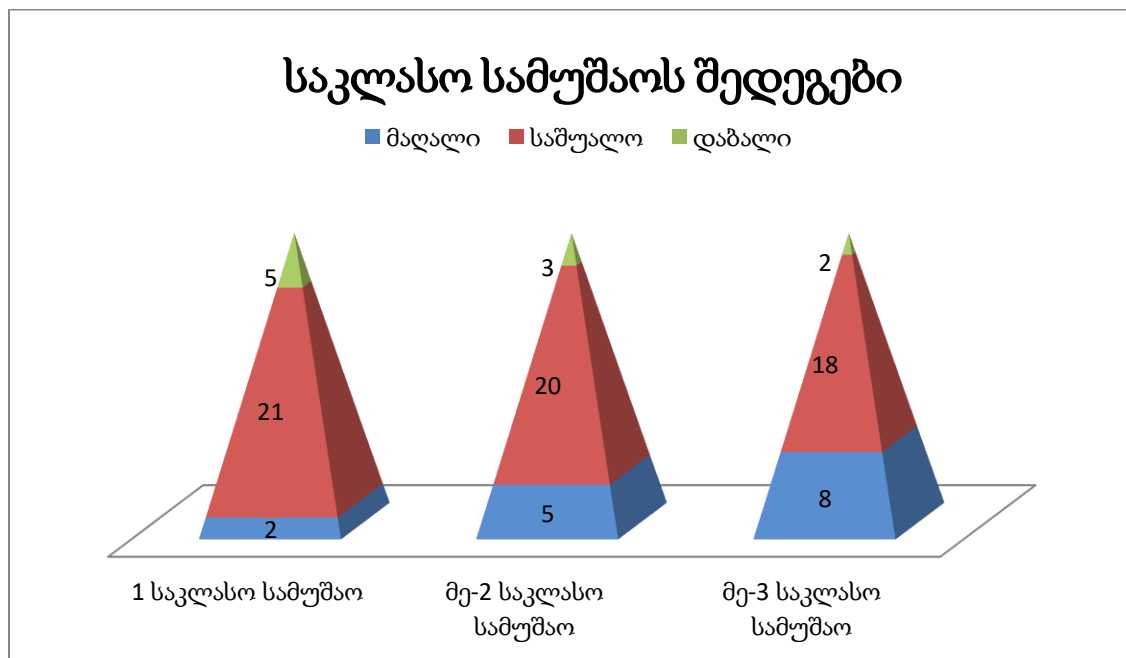
### 6.1 ინტერვენციების შეფასების მეთოდები

ინტერვენციები ვიკვლიე იმავე მეთოდებით, რა მეთოდებითაც ჩავატარე თავად კვლევა. მეტი სანდოობისათვის გამოვიყენე როგორც თვისობრივი ასევე რაოდენობრივი მეთოდები.

სქემებისა და თავალსაჩინოების გამოყენებამ კარგი შედეგი გამოიღო, გაიზარდა დამახსოვრება. გამოსწორდა მეტყველების დროს დაშვებული შეცდომები, დაინტერესდა მშობელი და ჩაერთო ისიც მართლმეტყველების გაუმჯობესებისათვის მიმდინარე მუშაობაში, ამდღდა მოტივაცია და შესაბამისად მოსწავლეთა ცოდნის დონე, მეტი ინტერესით შეასრულეს დავალებები. აუმაღლდა თვითშეფასება, ყუთის გამოყენებით არასწორი ნიმუშებზე დაკვირვებამ მეტი ხალისი შემატა აღნიშნულ მუშაობას.

## 6.2. ინტერვენციების შეფასება

განხორციელებული ინტერვენციების შედეგები დიაგრამაზეა ასახული:



ვფიქრობ დაგეგმილმა ინტერვენციები საინტერესო იყო მთელი კლასისათვის, სწორედ ამიტომ შედეგიანიც. საკლასო სამუშაოების ჩატარებამ და შესაბამისმა უკუკავშირმა შედეგი გამოიღო და მოსწავლეთა შედეგები გაუმჯობესდა და, რა თქმა უნდა, არ აღმოიფხვრა ნაკლოვანებები, მაგრამ საგრძნობლად გაუმჯობესდა. შეცდომების განხილვამ, მართებულ

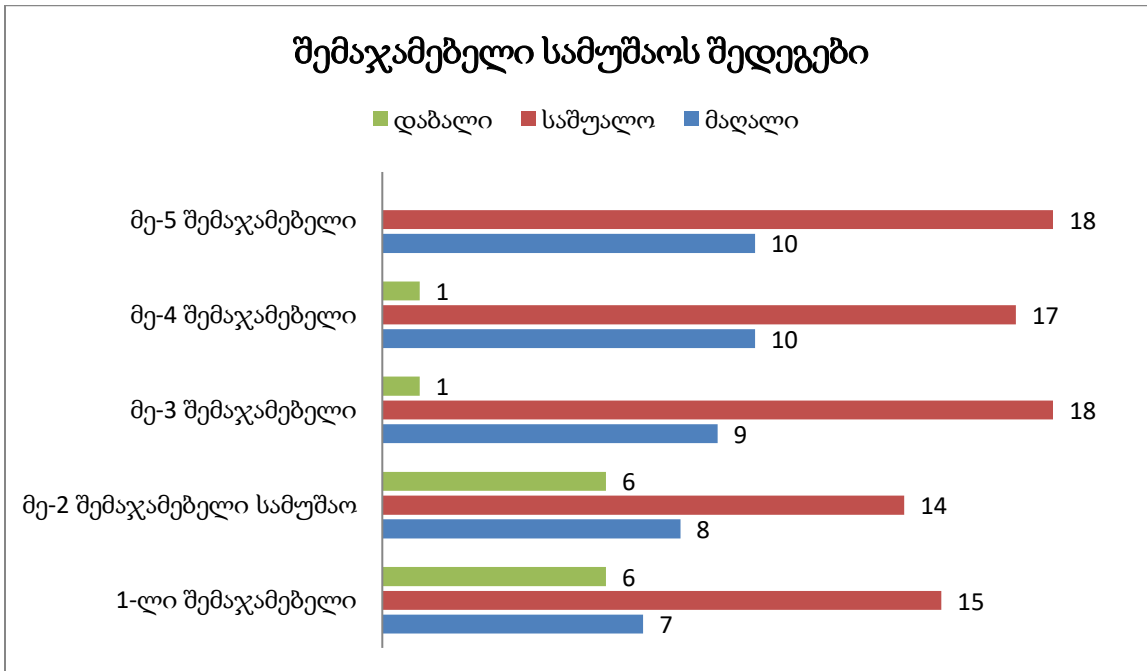
ფორმებზე ყურადღების გამახვილებამ, ხშირად დაშვებული შეცდომების თვალსაჩინოდ პლაკატებზე გამოკვრამ, მოსწავლეთა აქტიურმა ჩართულობამ ორთოგრაფიის საკითხის გაუმჯობესებაში, პრაქტიკული განმამტკიცებლების გამოყენებამ ინტერესი და დამოკიდებულება შეცვალა ენის ნორმების დაცვის მიმართ.

მათგან ყოველდღიურად დიდი იყო მოლოდინი შესათავაზებელი აქტივობის მიმართ, ხალისით ასრულებდნენ დავალებებს, აგროვებდნენ გაუმართავად წარმოთქმულ ფრაზებს, ამზადებდნენ პლაკატებს. აქტიურად უსწორებდნენ ერთმანეთს შეცდომით წარმოთქმულ ფრაზებს.

ჩემი მხრიდან მაქსიმალურად ვცდილობდი უკუკავშირი ეფექტური ყოფილიყო. ეფექტური აღმოჩნდა ზმნის სწავლებასთან დაკავშირებული მართლწერის საკითხების ახსნა ინდუქციის გზით. ახსნას წინ უძღოდა ზმნის პირის ნიშნებისა და ფუძის გახსენება. მოსწავლე ყოველთვის კარგად ითვისებს მაშინ, როდესაც ახალი ინფორმაცია უკავშირდება უკვე ნასწავლს. ახსნისას გამოვიყენეთ სქემები და ტაბულები, თანამედროვე ტექნოლოგიური საშუალებები, რაც აადვილებს გარკვევასა და წესების დამახსოვრებას. ჩვევათა გამომუშავებას ხელს უწყობს სათანადო ორთოგრაფიული სავარჯიშოების შესრულება. სწავლებისას გამოვიყენეთ როგორც ტრადიციული, ასევე შემოქმედებითი წერითი სავარჯიშოები, ეს მართლწერის ჩვევათა ფორმირებისათვის დიდ ეფექტს იძლევა, მათი ჩატარების პროცესში მოსწავლეები უკეთ აცნობიერებენ შესწავლილ წესს. ასეთი მიდგომა ახსნილი საკითხის მიმართხელს უწყობს მოსწავლეს, თავად ჩაწვდეს შესასწავლ საკითხს, გამოიტანოს დასკვნები და გადაჭრას მის წინ მდგარი პრობლემა.

საკლასო და საშინაო დავალებების ჩატარების შემდეგ დაიგეგმა შემაჯამებელი სამუშაოები, რომლის შედეგებიც წარმოდგენილია დიაგრამით. შემაჯამებელი სამუშაოების დანიშნულებაა არა მხოლოდ ლიტერატურული მხარის შემოწმება, თუ როგორ გაიაზრეს ტექსტი და გადმოსცეს აზრი, არამედ გარკვევა იმისა, როგორ დაიცვეს გრამატიკული ნორმები. როგორ ახერხებენ ცოდნის ტრანსფერს არა მხოლოდ კონკრეტული გრამატიკული დავალების შესასრულებლად, არამედ ზოგადად მხატვრული ტიპის ტექსტის, (ესეს, თზულების) შექმნისას. მონაცემების მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, ყოველი მომდევნო შემაჯამებელში ჩანდა დინამიკა შედეგის გაუმჯობესების რაც ალბათ, იმით იყო განპირობებული, რომ

ყოველი შემაჯამებლის შემდეგ მოსწავლეთა ნაშრომში დაშვებულ შეცდომების გასწორებას დიდი ყურადღებას ვაქცევდით, ვწერდით დაფაზე მოსწავლეები თავად, მათი შესაძლებლობის ფარგლებში ასწორებდნენ შეცდომებს. ძნელად დასამახსოვრებელს ისევ პლაკატზე წერდნენ და თვალსაჩინო ადგილას აკრავდნენ .სწორედ ამის შედეგად გაიზარდა შედეგიც.



## თავი VII. რეკომენდაციები და ნაკლოვანებები

### 7.1. რეკომენდაციები

მოსწავლეთა მართლმეტყველებისა და მართლწერის გასაუმჯობესებლად საჭიროა:

- სქემებისა და თვალსაჩინოების მომზადება ინტერვენციების მომზადების მიზნით
- საშინაო დავალებების შემოწმება ეფექტური კომენტარებითა და უკუკავშირით
- დავალებების მიცემისას თავისუფალი არჩევანის შეთავაზება



- საჯარო გამოსვლისათვის მოკლე ტექსტის შექმნის შეთავაზება, მათთვის საინტერესო თემაზე
- ყუთის მეშვეობით თანამშრომლობითი და აღმოჩენითი უნარების განვითარება შესასრულებელი დავალებების სიხშირე და ეფექტური უკუკავშირი შესწავლილი მართებული ფორმების ხშირად გამოყენება
- მუდმივად ჩატარდეს შუალედური ანალიზი, რათა შესაბამისად შეიცვალოს დამოკიდებულება აღნიშნული საკითხის მიმართ.
- გაკვეთილი გავამრავალფეროვნოთ ლიტერატურული ნაწარმოებიდან ამოკრებილი ნაწყვეტებით და ვიმუშავოთ მწერლის ენაზე(ბარბარიზმები, დიალექტიზმები..)
- ყოველი სასწავლო წლის ბოლოს გაანალიზდეს ამ კუთხით მიღწეული შედეგები.

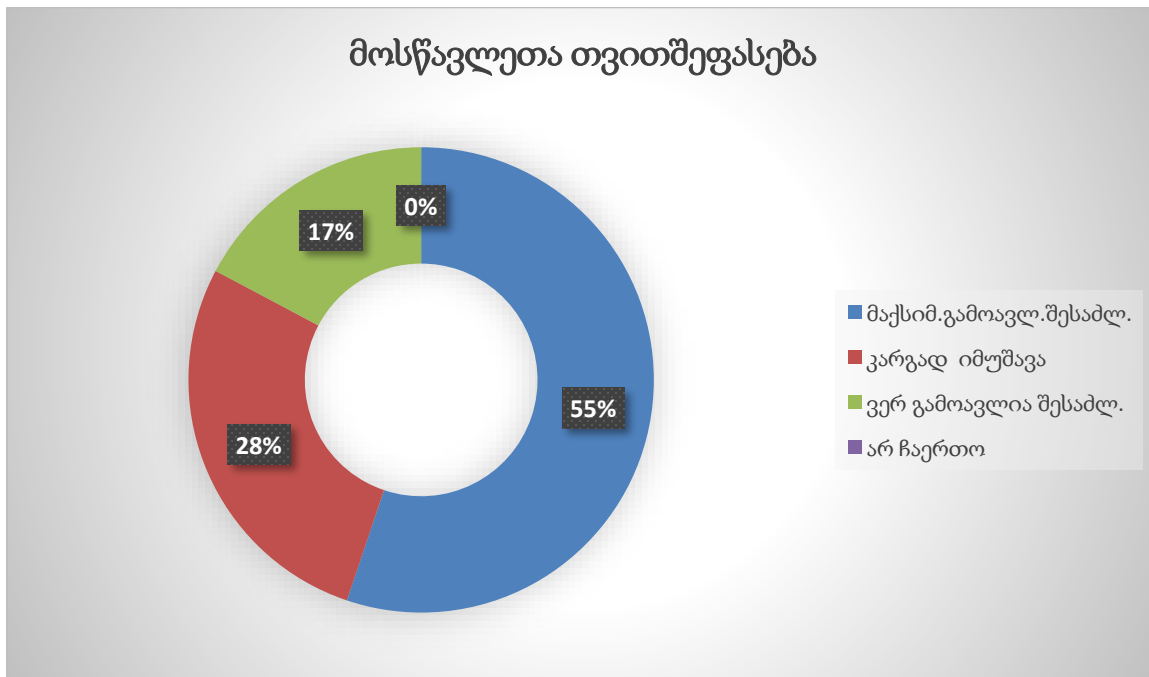
## 7.2. კვლევის ნაკლოვანებები\_

კვლევის პროცესში, გარდა გამოყენებული მეთოდებისა, დაგეგმილი გვექონდა ექსპერტთან ინტერვიუ, იმისთვის, რომ გვცოდნოდა, თუ რა თანამედროვე ხედვები და სტრატეგიები არსებობს ამ საკითხთან დაკავშირებით. რაც მეტი ინფორმაციის მოპოვების საშუალებას მოგვცემდა, მაგრამ სამწუხაროდ, ჩვენი მრავალმხრივი მცდელობის მიუხედავად ეს საუბარი ვერ შედგა. მოცემული კვლევის ნაკლად დროის სიმცირე მოცემული კვლევის ნაკლად მიგვაჩნია დროის სიმცირე. საკვლევი საკითხის აქტუალობიდან გამომდინარე უმჯობესი იქნებოდა მთელ წელზე გაგვეთვალა სამუშაო ასევე ვთვლით, რომ მეტი კვლევის მეთოდის გამოყენება მრავალფეროვანს გახდიდა ჩვენს ნამუშევარს.

## თავი VIII. დასკვნა

გამოვიკვლიე პრობლემა მოსწავლეთა მიერ წერასა და ზეპირმეტყველებაში დაშვებული შეცდომების შესახებ, რათა დამედგინე თუ რა იყო აღნიშნული პრობლემის მიზეზი.

დავისახეთ მიზნი, დავგეგმეთ ინტერვენციები: მოვამზადე სქემები, ტვალსჩინობები, ვამოწმებდი საშინაომ დავალებებს კომენტარებითა და ვამღევდი ეფექტურ უკუკავშირს. ვთავაზობდი და პატარა ზომის ტექსტის შექმნას და პრეზენტაციას ზეპირი გამოსვლისათვის. ვამღევდი ინდივიდუალურ წერით დავალებებს. კლასსი ყუთის შექმნითა და ყოველითვის ბოლოს დაგროვილი ცოდნით კიდევ უფრო სახალისო გახდა მუშაობა და კვლევის პროცესი. ასევე მოსწავლეთა გამოკითხვამ ცხადყო , რაც უფრო მავალფეროვანია სწავლის მეთოდები , და განსაკუთრებით კი გამოყენებული ტექნოლოგიები მით უფრო ხალისით ასრულებენ დავალებას, ასევე მეტია დამახსოვრების ხარისხი, როცა ეფექტურია უკუკავშირი. ყველაფერი ერთად კი მოსწავლეებს უადვილდებათ დავალების შესრულება აღნიშნული ინტერვენციების განხორციელების შედეგად გაუმჯობესდა მოსწავლეებში წერისა და მეტყველების კულტურა.



აღნიშნულ კვლევაზე მუშობამ გვიჩვენა საჭიროება რა და როგორ უნდა გავაკეთო მომავალში, მუდმივი მონიტორინგი დამეხმარება სწორად დავგეგმო სტრატეგიები მართლწერისა და მართლმეტყველების გასაუმჯობესებლად. ყოველი საწავლო წლის ბოლოს კი გავაანალიზებ ნაკლოვანებებს, რათა უფრო ეფექტური გავხადო მუშაობა.

## ბიბლიოგრაფია

„მასწავლებელთა საქმიანობის დაწყების, პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის გზამკვლევი“ მე-2 ნაწილი

2ს. ლობჯანიძე, როგორ წარვმართოთ პედაგოგიური კვლევა“ მაისი, 2012წ.

3. თ. ჩხეიძის ბლოგი

4. ა. გ. შანიძე, „ქართული ენის მორფოლოგია“ თბილისი, უნივერსიტეტი, 1953წ.

5. გ. ნოზაძე, „ეფექტური უკუკავშირი“- ინტერნეტგაზეთი, „მასწავლებელი“ 2014 წ. 21 მარტი

5. ა. ჯანელიძე, „მასწავლებლის წიგნი“

6. ა. არაბული, „ქართული მეტყველების კულტურა“ თბ. 2004წ.

7. ვ. თოფურის, „ქართული ენა და მართლწერა-ძირითდი საკითხები“ თბ. 1965წ.

8. ლ. კვაჭაძე, „ქართული ენა“ 1981წ.

9. მაღლაკელიძე, „ქართული ენის სწავლების მეთოდთა“ თბ. 2004წ.

10. თალაკვაძე მ., „ქართული ენის სწავლების მეთოდთა“ თბ. 1975.

11. ესგ-საგნობრივი სტანდარტი ქართულ ენასა და ლიტერატურაში

## დანართი 1.

### კითხვები კოლეგებთან: ფოკუს-ჯგუფი

1. რა ტიპის შეცდომებს ხვდებით ყველაზე ხშირად?
2. რა სტრატეგიებს იყენებთ შეცდომების აღმოსაფხვრელად?
3. რომელი სტრატეგია უფრო ეფექტური აღმოჩნდა?
4. როგორ ინარჩუნებთ დაინტერესებას?
5. რამდენად გეხმარებათ რესურსების გამოყენება?

### .სხვა საგნის მასწავლებლებთან: ფოკუს-ჯგუფი

1. რამდენად გამართულად აყალიბებს აზრს მოსწავლე?
2. ხომ არ იყენებს მეტყველებაში დიალექტურ ფორმებს?
3. ჟარგონს?
4. თვითონ თუ მიუქცევია ყურადღება სახელმძღვანელოში შეცდომებისთვის?
5. თუ ხართ თვითკრიტიკული ამ საკითხში და თუ მიგიმართავთ რჩევისათვის კოლეგებისთვის?
6. თვითონ თუ უსწორებს მოსწავლეს შეცდომებს?

### მოსწავლეებთან: ჩართული დაკვირვება

### მშობლებთან-ანკეტირება

1. სკოლაში მიღებულ ცოდნას თუ იყენებენ ოჯახურ გარემოში?
2. თუ აკეთებს ბავშვი რეაგირებას სატელევიზიო გადაცემებში დაშვებულ შეცდომებზე?
3. ჩამოწერეთ ის სიტყვები, რომელიც თქვენი აზრით არასწორია.
4. თქვენი აზრით რამდენად მოქმედებს თქვენი შვილის ლექსიკაზე ოჯახური გარემო?
5. თუ იყენებთ მეტყველებისას დიალექტურ ფორმებს?
6. რამდენად ცდილობს ოჯახის ყველა წევრი დაიცვას მართლწერისა და მართლმეტყველების წესები?

### .ექსპერტთან-ინტერვიუ

1. რა სიახლეებია მართლმეტყველებისა და მართლწერის საკითხთან დაკავშირებით?

- 2.ახალი გრიფირებისწესში თუ არის ჩასმული ტექსტების ენობრივ შესაბამისობაში მოყვანა?
- 3.ამ საკითხთან დაკავშირებით თუ იგეგმება სხვა საგნის მასწავლებელთა ტრენინგები?
- 4.რამდენად მართებულად მიგაჩნიათ STEM -ის პროექტში მხოლოდ გარკვეული საგნის მასწავლებელთა მონაწილეობა და თუ იგეგმება სხვა საგნის მასწავლებელთა ჩართვა ამ პროცესში.

**კითხვარი მოსწავლეთა თვითშეფასებისათვის:**

- 1.სხვადასხვა აქტივობაში ჩართვისას მაქსიმალურად გამოავლინა თავისი შესაძლებლობა (კი, არა)
2. კარგად იმუშავა სხვადასხვა აქტივობაზე (კი, არა)
3. ვერ გამოავლინა თავისი შესაძლებლობა მაქსიმალურად (კი, არა)
- 4 არ ჩაერთო (კი, არა)

**დანართი 2.**

**N1ეს ტექსტი მიეწოდათ კარნახით**

მე გაცეხული –ვუყურებდი მზის ჩასვლას. მე ყოველთვის გვიან –ვვახშობ. სულგანაბული მე ყურს –ვუგდებდი მის სიმღერას. ბებოს წერილს –ვუგზავნი. ჩემს პატარა დაიკოს თმებს – ვვარცხნი. მე მას ყველაფერი გულახდილად –ვ უთხარი. მე პატარებს ვუყვები საინტერესო ამბებს.

**ტესტი N 2 გ ტექსტში დაშვებულია 10 მორფოლოგიურ-ორთოგრაფიული შეცდომა, იპოვეთ და გაასწორეთ:**

ერთ დროს ქართველ მეფეთა სატახტო ქალაქი იყო არტანუჯი. ის მე-V საუკუნეში დაუარსებია მეფე ვახტანგის. კლდეზე დაშენებული ციხე იოლათ ეს ციხე სტრატეგიულად ხელ-საყრელ ადგილას მდებარეობდა. აქ უნდა გაევილო გზას, რომელსაც მგზავრები

კონსტანტინოპოლში მი(ჰ)ყავდა.. მე-7-ე საუკუნეებში არაბთა შემოსევებმა დააქციენ საქართველოს სამეფო. აშოტ I-(მა) სათავე დაუდო ბაგრატიონთა დინასტიას. მან გაანახლა არტანუჯის ციხე. დღეს დაქცეული ციხის კედელებში ჩარჩენილი ჩუქურთმიანი ქვები გვახსენებენ მია დიდებულ ისტორიას.

**ტესტი N 3 ტექსტში დაშვებულია 10 მორფოლოგიურ-ორთოგრაფიული შეცდომა, იპოვეთ და გაასწორეთ:**

მტკვარის ჯებირში მოქცევამდე ჩვენ დედაქალაქს რამდენიმე კუნძულები ამშვენებდა.. ბევრი ხნის განმავლობაში ის ორბელიანების საკუთრება იყო. მე-19-ე საუკუნის დამდეგს კუნძული მადათოვის ხელში გადავიდა. ორბელიანის მემკვიდრეებმა კუნძული და სასახლის გვერდით არსებული მიწები დაუთმენ გენერალს. გასული საუკუნის 30-იან წლებში მდინარეს ტოტო ამოაშრეს და კუნძულმა არსებობა შესწყვიტა. მომხდარის გამო ადგილობრივი მაცხოვრებლები დიდ გაჭირვებაში ჩავარდნენ

**ტესტი N 4** თავისულების მოედანი ბევრი ხნის წინ უკაცრიელ ადგილი იყო. მე-18-ე საუკუნის ბოლომდე ამ ადგილებში რამდენიმე შენობები სჩანს. მომდევნო საუკუნეში დაიწყო ამ ადგილების განაშენიანება. ზოგიერთმა შენობამ ჩვენ დრომდე მოაღწია. მათგან აღსანიშნავია მიზეუმისა და მერიის შენობა. სანამ სასახლეს პატრონები მოკვდებოდნენ, ყვავილოვანი ბაღები ამშვენებდა თბილისს, ასევე თეატრი და ქარვასლა, ის ორ ნაწილად ჰყოფდა მოედანს. გასული საუკუნის 30-იან წლებში ეს შენობა დაანგრინენ.

**ტესტი N 5** გაასწორეთ შეცდომები

1. ყველაფერი დაწვრილებით უამბე, რაცშემემთხვა.
2. მე ყველას მშვიდობისაკენ მოუწოდებ
3. მინდა, რომ ჩემს ძმას ამანათი გაუგზავნო.
4. მე მთელი წელი მკურნალობდნენ ჰოსპიტალში
5. ისინი კალიასავით მოფენოდნენ ჭალას
6. ეს გოგონა საოცრად გავს მამამისს
7. ეა რა ლამაზი ქალიშვილი ყოლია მარიკას
8. ის ბუჩქს მიდგომოდს და რაღაცას ბუტბუტებდა
9. მონადირეები უცებ შესდგნენ

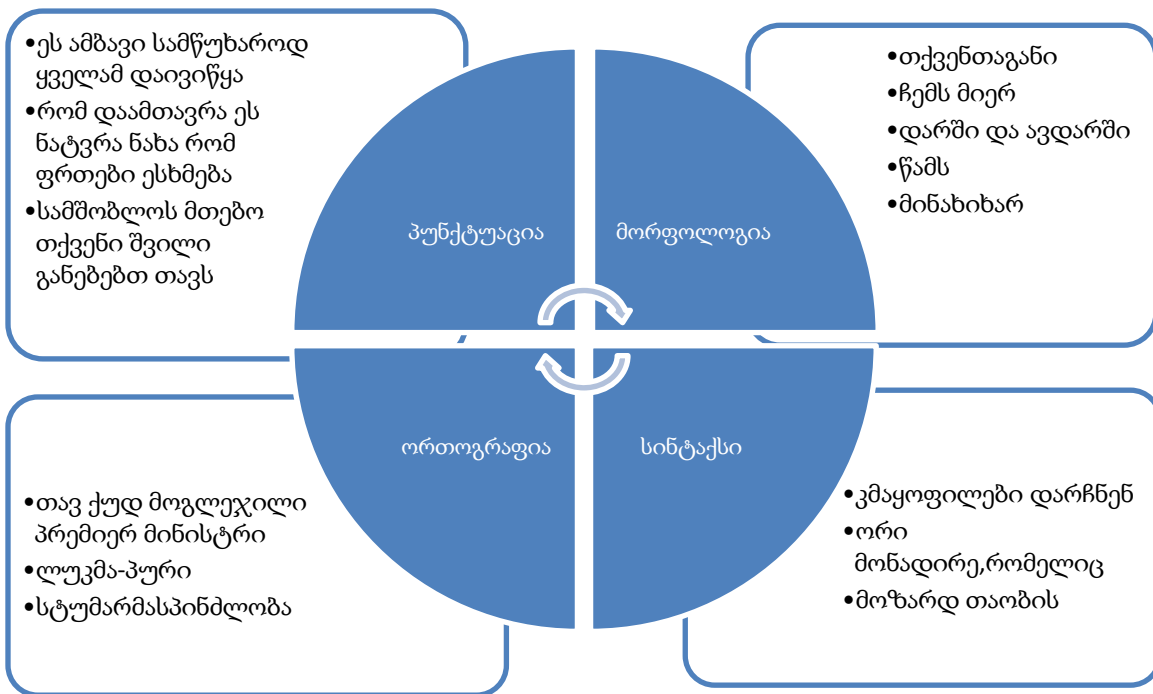
10. ის დედასავით ჰზრუნავს ბავშვებზე
11. მთავრობა ამ საკითხზე სდუმს
12. ქარხანა თანდათან ანვითარებს წარმოებას
13. მე თვითონ გაგინ თავისუფლებ ოთახს
14. ქართული სიმღერა ქართულ სულს უნდა ანსახიერებდეს
15. უნდა ავლნიშნო ამ ცვლილებების შესახებ.
16. მკვლევარი ანზოგადებს საკითხს.
17. სად დაგიბია ეს ცხვარი?
18. ავადმყოფს სიცხემ აუწია და სახსრებმა ტეხვა დაუწყო
19. მალე მთები თოვლს დაუფარია
20. სურატს ცნობილ მხატვარს დაახატვიებს
21. ეს ქალი მთელი დრე ქვაბს ხეხს
22. ის ხარბად თქვლევავდა რძეს
23. მთავრობასა და პარლამენტშიც ქართველები ზიან]
24. მზვერავებმა ასი თვალი და ასი ყური გამოიბეს
25. ის ცდილობდა ძველი ძმობა განეახლებია
26. დაასხავთ ცოტაოდენ წყალს და ადუღებთ ცოტა ხანს.
27. მსხალს რომ მოკრეფ და დააწყოფ, მალე დამწიფდება.
28. მთებს რამხელა ქუდი დაუხურია
29. წვეტიან ქვას სახურავი გაუხვრიტავს და გაუფუჭებია

### მართებული ფორმები

1. ყველაფერი დაწვრილებით ფუამზე, რაც შემემთხვა.
2. მე ყველას მშვიდობისაკენ მოვუწოდებ
3. მინდა, რომ ჩემს ძმას ამანათი გაგუგზავნო.
4. მე მთელი წელი მკურნალობდნენ ჰოსპიტალში
5. ისინი კალიასავით მოჰვენოდნენ ჭალას
6. ეს გოგონა საოცრად ჰ გავს მამამისს
7. ეს რა ლამაზი ქალიშვილი ჰყოლია მარიკას
8. ის ბუჩქს მისდგომოდს და რაღაცას ბუტბუტებდა
9. მონადირეები უცებ შედგნენ
10. ის დედასავით ზრუნავს ბავშვებზე
11. მთავრობა ამ საკითხზე დუმს
12. ქარხანა თანდათან ავითარებს წარმოებას
13. მე თვითონ გაგითავისუფლებ ოთახს
14. ქართული სიმღერა ქართულ სულს უნდა ასახიერებდეს
15. უნდა აღვნიშნო ამ ცვლილებების შესახებ.
16. მკვლევარი აზოგადებს საკითხს.
17. სად დაგიბამს ეს ცხვარი?
18. ავადმყოფს სიცხემ აუწია და სახსრებმა ტეხა დაუწყო

19. მალღი მთები თოვლს დაუფარავს
20. სურატს ცნობილ მხატვარს დაახატვინებს
21. ს ქალი მთელი დღე ქვაბს ხეხავს
22. ის ხარბად თქვლეფდა რძეს
23. მთავრობასა და პარლამენტშიც ქართველები ზიან./სხედან
24. მზვერავებმა ასი თვალი და ასი ყური გამოისხეს
25. ის ცდილობდა ძველი ძმობა განეახლებინა
26. დაასხამთ ცოტაოდენ წყალს და ადუღებთ ცოტა ხანს.
27. მსხალს რომ მოკრეფ და დააწყობ, მალე დამწიფდება.
28. მთებს რამხელა ქუდი დაუხურავს.
29. წვეტიან ქვას სახურავი გაუხვრეტია და გაუფუჭებია

**გასწორეთ შეცდომები**





## კვლევის რეფლექსია

2018 წელს, 12 ივნისს, გაიმართა სსიპ ქალაქ ქუთაისის №14 საჯარო სკოლის პედაგოგთა შეხვედრა. შეხვედრის მიზანი იყო II სემესტრის განმავლობაში ჩემ მიერ ჩატარებული საკუთარი პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევის გაზიარება.

**კვლევის თემა გახლდათ მართლწერისა და მართლმეტყველებისა დაშვებული შეცდომების მიზეზების დადგენა, ანალიზი და მისი გამოსწორების გზების ძიება.**

აღნიშნულ შეხვედრას ესწრებოდა სხვადასხვა საგნის მასწავლებელი. კვლევის ყველა პუნქტი, მიზანი, მიგნება, ძირითადი კითხვები, მეთოდები, ინტერვენციები, ინტერვენციების შეფასება, დასკვნა და გამოკითხვის შედეგები წარვადგინე PowerPoint-ის საპრეზენტაციო ფორმატში. სხდომის მსვლელობისას მსმენელებს საშუალება ჰქონდათ დაესვათ კითხვები, გამოეთქვათ თავიანთი შეხედულებები და დაეხუსტებინათ მათთვის საინტერესო საკითხები. ასევე შემომთავაზეს თავიანთი მოსაზრება იმ აქტივობებზე, რომლებიც შესაბამისი იქნებოდა წარმოდგენილი საკითხის კიდევ უფრო სრულყოფისათვის. კვლევა საინტერესო გამოდგა სხვა საგნის მასწავლებლებისათვისაც, რადგან მართლწერა და მართლმეტყველება ყველა საგნის გაკვეთილზე აქტუალურია. საბოლოოდ უკუკავშირმა რამდენიმე საინტერესო მიგნება დამანახა. ქალბატონმა ლელა გაბისონიამ გამოთქვა მოსაზრება, რომ კარგი იქნებოდა მოსწავლეთა გამართული მეტყველების ხელშესაწყობად „ენის მცველებმა“ შექმნან ჯგუფი, რომლებიც მთელ სკოლაში გააკრავენ პლაკატებს, გამართავენ სხვადასხვა სახის სახალისო კონკურსს და იზრუნებენ სხვა ჯგუფებში ენის საკითხების გაუმჯობესებაზე. მისი რჩევით, კარგი იქნებოდა დაგეგმილი ღონისძიებები სასწავლო პროცესის თანმდევი მოვლენა გახდეს.

მეტად ყურადსაღები იყო ქალბატონ ნონა ჩუბინიძის (შეფასების ჯგუფის თავმჯდომარე, დირექტორი) რეკომენდაციები: მოვასმენინო ვიდეომოთხრობები და შევაფასო შედეგი, რადგან მოსწავლეებს მოსმენა ურჩევნიათ კითხვას. ასევე, ნ. ჩუბინიძის აზრით, განათლების ექსპერტების ჩართვა ან ფსიქოლოგების რეკომენდაცია გაამრავალფეროვნებდა კვლევას. მას მიაჩნია, რომ კვლევის შედეგების მდგრადობისათვის აუცილებელია ინტერვენციების მუდმივი განხორციელება და ყველა მასწავლებლის ერთობლივი მუშაობა.

ქალბატონმა ნინო ჯიბლაძემ აღნიშნა პრობლემის აქტუალობა და გამოთქვა სურვილი დავეგემოთ ერთობლივი გაკვეთილი.

ქალბატონ თამარ გაბისონიას რჩევაა, მოსწავლეები დავასწროთ სპექტაკლებს, რათა უფრო ნათელი გახდეს გამართული მეტყველების საჭიროება, თავად მოაწყონ წაკითხული ნაწარმოების ინსცენირება.

ქალბატონი მარინე ანდრიაძის აზრით, საჭიროა მასწავლებელთა ურთიერთთანამშრომლობის გააქტიურება, რათა მრავლად დაიგემოს გაკვეთილი, რომელთა მიზანი მოსწავლეთა მიერ სწორად წერა და მეტყველებაა.

მათემატიკის მასწავლებლის იზო ჯაბიევას აზრით, უცხოური ენიდან შემოსული და დამკვირებული სიტყვები გაუგებარია როგორც მოსწავლისათვის, ასევე უფროსი თობისათვის და კარგი იქნება თუკი ამ კუთხით იმუშავებენ ქართული ენისა და ლიტერატურის პედაგოგები.

პირადად ჩემთვის, როგორც აღნიშნული კვლევის ავტორისათვის, საინტერესო იყო კოლეგების წინადადებები, რომლებსაც აუცილებლად გავითვალისწინებ ჩემს პედაგოგიურ მუშაობაში.

სსიპ ქალაქ ქუთაისის №14 საჯარო სკოლის

ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი

ელისო ბაქრაძე

12 ივნისი, 2018 წელი.